

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN
SOSYAL BİLGİLER
DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

İlkokul ve Ortaokul
(4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)



Ankara, 2019

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1.2.1. Değerlerimiz	6
1.2.2. Yetkinlikler	6
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	8
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	9

BÖLÜM 2

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ FARKLILAŞTIRILMASI	9
2.1. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GEREKÇESİ, FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI	9
2.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARINI FARKLILAŞTIRMA YÖNTEMİ	13

BÖLÜM 3

SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	15
3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI	15
3.2. ÖĞRETİM PROGRAMININ ALANA ÖZGÜ BECERİLERİ	18
3.3. ÖĞRETİM PROGRAMINDA DİSİPLİNLER ARASI BAĞLANTILAR	19
3.4. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	21
3.5. DERS KİTABI FORMA SAYILARI VE EBATLARI	24
3.6. SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE SÜRE DAĞILIMI	24
3.7. KAZANIMLARIN YAPISI	24
4. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	24
5. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	30
6. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	35
7. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	40

BÖLÜM 1

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, bu bilgiyi günlük hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelikleri bünyesine almış bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları yalnızca bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve kazanımların sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. Maddesi'nde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duyuşsal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek,
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak,
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ)"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Ortaöğretimi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip bunları hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, TYÇ'de ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamaktır.

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı, değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevî kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme ve öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla geçicidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

1.2.1. Değerlerimiz

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışmasız bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi, değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme ve öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de diğer kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik hayatta ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler TYÇ’de belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemede ve bu yetkinlikleri aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

- 1. Ana Dilde İletişim:** Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.
- 2. Yabancı Dillerde İletişim:** Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürler arası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.
- 3. Matematiksel Yetkinlik ve Bilim / Teknolojide Temel Yetkinlikler:** Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.
- 4. Dijital Yetkinlik:** İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
- 5. Öğrenmeyi Öğrenme:** Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
- 6. Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinlikler:** Bu yetkinlikler, kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içerir; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılara ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için bireyleri donatmaktadır.

7. **İnisiyatif Alma ve Girişimcilik:** Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olmayı ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.
8. **Kültürel Farkındalık ve İfade:** Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesidir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan, bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple, öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, onlara sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve ayrıca düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate almaları beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar, ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireylerarası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

BÖLÜM 2

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ FARKLILAŞTIRILMASI

2.1. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GEREKÇESİ, FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi alanı, son yüzyılda yapılan bilimsel çalışmaların öncülüğünde kendine ait öğretimsel kimliği olan yeni bir disiplin olarak ortaya çıkmıştır. Özel yeteneklerin eşsiz toplumsal değeri ve özel yetenekli öğrenciler için geliştirilen özel öğretim programlarının genel öğretim programlarından özgün bir şekilde farklılaşması, bu kimliğin ortaya çıkışında ayrı bir rol oynamıştır. Genel öğretim

programlarının özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde çeşitli yönleriyle yetersiz kalması ilk ve ortaokul yıllarında yetenek kayıplarının oluşması na neden olmaktadır. Bu olgu, dünya genelinde özel yetenekli öğrenciler için özel eğitim modellerinin geliştirilmesinin temel gerekçesini oluşturmuştur. Özel yetenekli öğrenciler için geliştirilen standart bir programın bu öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olacağı düşüncesi, tüm bu programların temel hipotezi olmuştur.

Özel yeteneklilerin eğitimi alanını çeşitli öğretim programı kuramları şekillendirmiştir. Bu kuramlar, özel yetenekliler için öğretim programlarına ilişkin güçlü felsefi yaklaşımlar sunmaktadır. Birincil yaklaşım öğretim programının bilişsel süreçlerin gelişimi olarak kabul edilmesidir. Bu yaklaşım süreç becerilerinin geliştirilmesi üzerine odaklanmış ve öğretim programının ileri düşünme becerileri etrafında organize edilmesine öncülük etmiştir. İkinci felsefi yaklaşım da beceri merkezlidir ancak öğretim programını öğrenmeye ilişkin standart girdiler ve çıktılar etrafında organize etmektedir. Eğitimin bir sonucu olarak beceri ve başarıdaki gelişimi belirlemek için ölçülebilir çıktılar merkeze almaktadır. Çocuk merkezli olan felsefi yaklaşımda ise öğretim programının kişisel anlamına ağırlık verilmektedir. Bu yaklaşım, bireysel ihtiyaçlara göre şekillendirilmiş öğretim programına değer verir. Özel yeteneklilerin eğitimini etkileyen üçüncü felsefi yaklaşıma göre öğretim programı sosyal yapılandırma olarak görülmektedir. Öğretim programları, sosyal değişimin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Eğitimin toplumsal katılımı, sorumluluğu ve değişimi desteklemesi beklenmektedir. Bu yaklaşım kültür merkezli öğretim programlarının ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Özel yetenekli öğrencilere yönelik özel öğretim programlarının ana ilkesi, bu programların sağlamayı hedeflediği öğrenme deneyimlerinin genel öğretim programlarının sağladığı deneyimlerden nitel olarak farklı olmasıdır. Nitel farklılığı tanımlamak her ne kadar görelisi olsa da özel yetenekli öğrencileri özel yapan özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun farklılaştırmaların yapılması nitel farklılık üzerine oluşan genel bir uzlaşıdır. Bu özellikler arasında gelişim, öğrenme, biliş, motivasyon ve ilgi gibi bireye özgü özelliklerde var olan nitel ve nicel farklılıklar gösterilebilir. Farklılaştırılmış öğretim programı, genel öğretim programlarının sağlamadığı ileri düzeyde bilişsel ve duyuşsal kavramları, konuları, süreçleri ve özel yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerine uygun stratejileri kapsar.

Özel yetenekli öğrencilere yönelik öğretim programlarının genel öğretim programlarından nitel olarak farklılaştırılması; programın içerik, süreç ve ürün boyutlarıyla yapılabilmektedir. Özel yetenekli öğrenciler için özel öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde söz konusu üç temel boyut kullanılmış ve bu boyutlar aşağıda ele alınan ilkeleri yanıtacak şekilde farklılaştırılmıştır. Ayrıca geliştirilen yeni programlar bu ilkeler ölçüt alınarak değerlendirilmiştir..

2.1.1. İçerik Boyutu

İçerik boyutu; öğrencilere kazandırılması planlanan kavramları, yaklaşımları, kuramları, fikirleri ve diğer bilgi türlerini kapsamaktadır. İçerik figüratif, sembolik, semantik ve davranışsal bilgi türlerinden oluşabilir. Figüratif bilgi objeler, şekiller, resimler ve grafik gibi figürlerden; sembolik bilgi harfler, rakamlar ve matematiksel sembollerden; semantik bilgi sözcükler ve fikirlerden; davranışsal bilgi duygular ve algılar gibi davranışlardan oluşur. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için geliştirilen öğretim programlarının içerik boyutu sayılan ilkeleri içermelidir:

1. **Soyutluk:** Daha az veri düzeyinde bilgiye, daha çok soyut kavramlara ve genellemelere yer verilmelidir. Bilgi; veri-olgu, kavram, genelleme-ilke ve teori türlerini kapsamalıdır.
2. **Karmaşıklık:** İçerikte yer alan teoriler ve genellemeler; soyut kavramları, genellemeler arası ilişkileri, ilkeleri ve disiplinler arası bağlantıları kapsamalıdır.

3. **Çeşitlilik:** Genel öğretim programlarındaki konu ve temaların yanı sıra zenginleştirilmiş sıra dışı konulara, temalara ve diğer disiplinlere yer verilmelidir.
4. **Organizasyon:** İçerik disiplinler arası bağlantılarla kapsamlı kavram, genelleme ve teoriler etrafında inşa edilmelidir.
5. **Seçkin Kişiler:** Programlar dehaların ve seçkin kişilerin bireysel, sosyal ve mesleki özelliklerini, başarılarını, başarısızlıklarını, sorunla başa çıkma yollarını içermelidir.
6. **Yöntemler:** Disiplinlere özgü araştırma yöntemleri teorik ve uygulamalı olarak ele alınmalı, yöntem bilgisi verilmelidir.

2.1.2. Süreç Boyutu

Süreç boyutu, öğretim programının içeriğinin öğretilme yolları ve öğrencilerin bilgiyi öğrenme, kullanma ve çıktıya dönüştürme biçimleri ile ilişkilidir. Süreç farklılaştırması öğrencilerin öğrenme etkinliklerinde kullandıkları öğrenme ve düşünme türlerini, öğretimin hızını, öğrencilerin mantıksal yaklaşım biçimlerini, akıl yürütmelerini, keşif yoluyla öğrenmelerini, araştırma yöntemlerini ve öğretim yollarının çeşitliliğini kapsamaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için geliştirilen öğretim programlarının süreç boyutu aşağıdaki ilkeleri içermelidir:

1. **İleri Düzeyde Düşünme Becerileri:** Programlar, öğrencilerin mevcut bilgileri yeniden kavramsal- laştırmaları ve yeni bilgi üretmeleri için sorgulayıcı, üretken ve sentezleyici düşünme becerilerinin geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamalıdır. Anlama ve hatırlama gibi temel düzeyde düşünme becerilerine daha az; analiz, sentez ve değerlendirme gibi ileri düzeyde düşünme becerilerine daha çok yer verilmelidir. Öğretim programları sorgulayıcı düşünme ve yaratıcı düşünme gibi öğrenciler için ileri düzeyde düşünme uygulamaları sunmasının yanı sıra öğretmenler için de öğretimde eleştirel bir bakış açısı kazandırmalıdır.
2. **Açık Uçluluk:** Çoğul düşünmeyi teşvik eden ve kullanımını gerektiren problemlere ve etkinliklere yer verilmelidir.
3. **Keşifçi Öğrenme:** Öğretim programları, öğrencilere bilginin sürekli değiştiğini keşfetmelerine ve yeni bilgi edinimini bir davranış hâline getirmelerine yardımcı olmalıdır. Keşif yoluyla öğrenmeyle yakından ilişkili olan gözlemleyerek, yaparak, deneyerek, veri toplayarak ve bu verilere dayanarak bilgi, fikir, ilke, genelleme ve anlam oluşturmaya dayalı süreç becerilerine yer verilmelidir. Öğrenme etkinliklerinde gözlemlene, sınıflama, betimleme, yordama ve genelleme gibi hem birincil hem de ikincil zihinsel süreçler yer almalıdır.
4. **Kanıtı Dayalı Akıl Yürütme:** Programlar, akıl yürütmeyi destekleyen açıklama ve örneklendirme gibi kanıtı dayalı akıl yürütme süreçlerini içermelidir.
5. **Seçme Özgürlüğü:** Öğretim programları, öğrencinin seçimine dayalı öğrenmeyi ve gelişimi teşvik etmelidir. Programlarda, öğrencilere karar alma ve tercih yapma fırsatı veren kazanımlar bulunmalıdır. Öğrencinin öğrenme yolu yalnızca öğretmen tarafından değil öğrencinin kendisi tarafından da belirlenmelidir.
6. **Araştırma Yöntemleri:** Öğretim programları, disipline özgü araştırma yöntemlerinin kullanımını gerektiren süreç becerilerini içermelidir. Gözlem yapma, verileri ve bilgiyi sınıflandırma, araştırma bulgularını yorumlama ve yorumlara temel oluşturan bilimsel kanıtları değerlendirme becerilerine yer verilmelidir.

7. **Öğretimin Hızı:** İçerik, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme ve gelişim hızına uygun bir hızda verilmelidir. Tekrarlayan ve örtüşen içerik daraltılarak yerine farklılaştırılmış içerik eklenmelidir.
8. **Süreç Çeşitlendirmesi:** Öğretim programları, öğrenme sürecinde çeşitlilik oluşturacak şekilde tasarlanmalıdır. Doğrudan anlatım, film gösterimi, geziler, seminerler, çalıştaylar, bilgisayar destekli öğretimler, yapılandırılmış tartışmalar, bireysel çalışmalar, grup çalışmaları, keşifçi öğrenmeler, proje temelli öğretim, uzman mentörlüğü ve gözlemi, saha gezileri gibi çeşitli öğretim yöntemlerinin kullanımını gerektiren kazanımlara yer verilmelidir.
9. **Grup Etkileşimi:** Programlar akran öğretimini destekleyecek şekilde tasarlanmalı, grup çalışmalarında liderlik ve iletişim becerilerini destekleyen kazanımlara yer verilmelidir.

2.1.3. Ürün Boyutu

Ürün, öğrenme sonucunda ortaya çıkan soyut ve somut çözümler ve davranışlardır. Fikirler, problem çözümleri, uygulamalar, raporlar, fotoğraflar, görsel veya işitsel programlar, şiirler, romanlar, besteler, danslar ya da resimler öğrenci ürünlerine örnek olarak verilebilir. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde öğretim programlarının ürün boyutu aşağıdaki ilkeleri yansıtmalıdır:

1. **Gerçek Yaşam Problemleri:** Ütopik, yapmacık sorunlar ve projeler yerine kişisel, yerel, ulusal ya da evrensel olarak öğrencilerin ilgisini çeken problemlere ve proje konularına yer verilmelidir. Projelerin öğrenciler için kişisel anlamı olmalıdır. Uzun soluklu projeler yerel sorunların çözümüne ilişkin olmalıdır.
2. **Problem Keşfi:** Ürünler, problem keşfine dayanmalıdır. Öğrenciler kendilerine sunulan problemlerin yanı sıra kendi keşfettikleri problemlerin çözümüne yönelik ürünler veya projeler üzerinde de çalışmalıdır.
3. **Gerçek Hedef Kitle:** Projeler ve ürünler yalnızca öğretmene ve sınıfa sunulmak üzere geliştirilmemelidir; okul yönetimi, belediye, sanat galerisi, yayınevi ve sivil toplum kuruluşları gibi gerçek hedef kitleleri ve toplulukları kapsamalıdır.
4. **Ürün Değerlendirmesi:** Ürünlerin değerlendirilmesinde ölçüt olarak profesyonel ürünlerde aranan nitelikler kullanılmalıdır. Öğrencilerin değerlendirme ölçütlerini kendilerinin de belirlemeleri ve öz değerlendirme yapmaları sağlanmalıdır.
5. **Sentez Ürün:** Özet veya taklit ürün değil, yeniden yorumlama, detaylandırma, geliştirme, birleştirme ya da farklılaştırma yolları ile elde edilen sentez niteliğinde ürünlere odaklanılmalıdır.
6. **Üründe Çeşitlilik:** Programlar tek tip yerine üründe çeşitliliği teşvik etmelidir. Geliştirecekleri ürünlere öğrencilerin kendilerinin de karar verme hakları olmalıdır.
7. **İletişim Öğeleri:** Programlar, öğrencilerin güçlü yanlarını kullanarak ürün ve projelerini hedef kitleyi ikna edecek şekilde sunumlarını teşvik eden öğeler içermelidir.

2.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARINI FARKLILAŞTIRMA YÖNTEMİ

Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde genel kabul gören yaklaşım; bu öğrencilere yönelik programların genel öğretim programlarından kopuk olmaması, aksine genel öğretim programlarının üzerine inşa edilmesi yönündedir. Bu yaklaşıma paralel olarak genel öğretim programları daraltma, zenginleştirme ve hızlandırma stratejileri kullanılarak farklılaştırılmış ve yeni özel öğretim programları geliştirilmiştir.

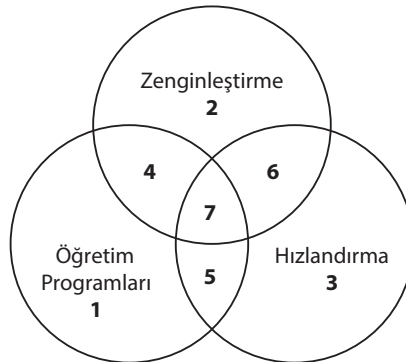
Genel öğretim programlarında zenginleştirme ve hızlandırmaya yer açmak için programlarda iki şekilde daraltma yapılmıştır: Genel öğretim programlarında bazı kazanımlara ayrılan süre, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme hızı dikkate alınarak azaltılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde yetersiz bulunan ve yer almadığında programların yapısına zarar vermeyen kazanımlar ise programlardan çıkartılmıştır.

Programları zenginleştirmek amacıyla özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde etkililiği bilimsel araştırmalarla kanıtlanmış öğretim programı modelleri ve her öğretim programının ilişkili olduğu disiplinlere özgü modeller kullanılmıştır. Programların geliştirilmesi yalnızca bir kurama veya modele dayandırılarak sınırlandırılmamış, farklı modellerin yer aldığı sentezleyici bir yaklaşım ile gerçekleştirilmiştir. Bu modellerde yer alan genel beceriler alana özgü bilgi ile harmanlanarak öğretim programlarına özgü kazanımlara dönüştürülmüş, öğrenme alanlarının ve ünitelerin bütünlüğünü bozmadan içeriğine uyarlanarak programlara eklenmiştir.

Programlarda hızlandırmaya yer verilmiştir. Genel öğretim programlarında üst sınıflarda yer alan bazı kazanımlar özel yetenekli öğrencilerin öğrenme hızı dikkate alınarak alt sınıflara çekilmiştir. Bazı ünitelerde ise bir kazanımın kapsamı genişletilerek üst sınıftaki uzantısı çıkartılmıştır. Kazanım bazında hızlandırmalarda öğrenme alanının veya ünitenin bütünlüğü korunmuştur.

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde, Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programları, zenginleştirme modelleri ve hızlandırma yöntemi kullanılarak Şekil 1'de görüldüğü gibi yedi alandan oluşan şema oluşturulmuştur. Bu şemaya uygun olarak aşağıda sıralanan yedi alanda kazanım üretilmiştir:

1. Öğrenme alanı, ünite veya kazanımlar olduğu gibi korunmuştur.
2. Tamamen yeni öğrenme alanı, ünite veya kazanım geliştirilerek zenginleştirme yapılmıştır.
3. Üst sınıftan öğrenme alanı veya ünite çekilerek hızlandırma yapılmıştır.
4. Öğrenme alanına veya üniteye modellere uygun yeni kazanımlar eklenerek ve mevcut kazanımlar modellere göre farklılaştırılarak zenginleştirme yapılmıştır.
5. Öğrenme alanına veya üniteye üst sınıflardan kazanım eklenerek hızlandırma yapılmıştır.
6. Tamamen yeni öğrenme alanı, ünite ve kazanım geliştirilerek ve bu öğrenme alanlarına veya ünitelere üst sınıflardan kazanımlar eklenerek zenginleştirme ve hızlandırma birlikte yapılmıştır.
7. Öğrenme alanına veya üniteye modellere uygun yeni kazanımlar eklenerek ve üst sınıflardan kazanım çekilerek hızlandırma ve zenginleştirme birlikte yapılmıştır.



Şekil 1. Program Farklılaştırma Şeması

2.2.1. Disiplinler Arası Bağlantıların Kurulması

Bütün öğretim programlarında disiplinler arası bağlantılar kurulmuştur. Bu çalışma belirli bir yöntem göre yapılmıştır. Öncelikle program geliştirme grupları kendi disiplinlerine ait öğretim programlarını geliştirirken aynı zamanda diğer öğretim programlarının ilişkili olduğu disiplinleri de dikkate alarak kendi programları için disiplinler arası kazanımlar yazmışlardır. Bütün öğretim programları tamamlandıktan sonra program geliştirme grupları diğer öğretim programlarının kazanımlarını tek tek inceleyerek kendi programları ile ilgili olan kazanımları belirlemiştir. Grupların kendi programları için disiplinler arası kazanım geliştirme ve diğer öğretim programlarıyla kendi programlarını ilişkilendirme çalışmaları tamamlandıktan sonra her bir grup diğer öğretim programlarını tekrar inceleyerek disiplinler arası bağlantı kazanımları geliştirmiştir. Bu kazanımlar aşağıda yer alan üç türden oluşmuştur:

1. İki disiplin arasında bağlantı kuran yeni kazanımlar yazılmıştır.
2. Bir öğretim programında bulunan kazanım, disiplinler arası bağlantı oluşturacak şekilde düzenlenmiştir.
3. Kazanım açıklamalarına ekleme yapılarak kazanım disiplinler arası yapılmıştır.

2.2.2. Kademeler Sınıflar ve Disiplinler Arası Uyum Kontrolleri

Öğretim programları; kademeler, sınıflar ve disiplinler arası uyum açısından incelenerek kazanımların dikey ve yatay kontrolleri ve düzenlemeleri yapılmıştır. Bu süreçte her bir öğretim programında yer alan kazanımların ön koşul ve ardıl becerileri kontrol edilmiştir. Öncelikle kazanımlar her öğretim programında sınıf içi ön koşulluk ve ardılık yönüyle incelenerek kazanım sıraları düzenlenmiştir. Daha sonra aynı işlem sınıflar arası ve kademeler arası yapılmıştır. Bir öğretim programındaki kazanımlar sınıfa göre tablolaştırıldıktan sonra her bir kazanımın alt ve üst sınıf uzantıları incelenmiştir. Alt veya üst sınıftaki uzantısı gereksiz bulunan kazanımlar çıkartılmış, örtüşen kazanımlar yeniden düzenlenmiştir. Alt veya üst sınıfta uzantısı bulunması gereken ama olmayan kazanımlar programlara eklenmiştir. Bu çalışmalarla kazanımların sınıflar arası değişimi, gelişimsel bakımdan ve kazanımın yer aldığı disiplinin yapısına uygun olarak düzenlenmiştir.

Bütün öğretim programlarında disiplinler arası kontroller ve düzenlemeler yapılmıştır. Her bir öğretim programının çalışma grubu diğer öğretim programlarının kazanımlarını inceleyerek kendi öğretim programlarının kazanımları ile veya öğretim programlarının ilişkili olduğu disiplin ile çelişen kazanımları belirlemiştir. Ayrıca disiplinler arası becerilerin ön koşulluğu ve ardılığı kontrol edilmiştir. Bir öğretim programındaki bir kazanımın edinimi, başka bir öğretim programındaki bir kazanımın (ön koşul) edinimine bağlı olan kazanımlar saptandıktan sonra grupların ortak çalışmasıyla bu kazanımların sınıfı ve kapsamı belirlenmiştir.

2.2.3. Öğretim Programlarının Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Öğretim programlarının geliştirilme sürecinde program değerlendirmesi aşama aşama yapılmıştır. Değerlendirmede daha önce incelenen ve Tablo 1'de yer alan özel yeteneklilere yönelik hazırlanan 22 adet öğretim programının ilkeleri ölçüt olarak kullanılmıştır. Her sınıf düzeyinde yer alan ünitelerin ve öğrenme alanlarının içerik, süreç ve ürün boyutları bu ölçütler kullanılarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme tamamlandıktan sonra sınıf düzeyinde her bir öğretim programının bu ölçütleri ne düzeyde karşıladığı saptanmış, yetersiz bulunan boyutlarda veya öğretim programının tamamında ek farklılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 1. Öğretim Programlarını Değerlendirme Rubriği

Ünite / Öğrenme Alanı	Öğretim Programı Farklılaştırma İlkeleri																					
	İçerik						Süreç						Ürün									
	Veri-Olgu	Kavram	Genelleme	Teori	1. Soyutluluk		1. İleri Düzey Düşünme	2. Açık Uçluluk	3. Keşifçi Öğrenme	4. Kanıta Dayalı Akıl Yürütme	5. Seçme Özgürlüğü	6. Süreç Çeşitlendirmesi	7. Araştırma Yöntemleri	8. Öğretimin Hızı	9. Grup Etkileşimi	1. Gerçek Yaşam Problemleri	2. Gerçek Hedef Kitle	3. Ürün Çeşitlendirmesi	4. Sentez Ürün	5. İletişim Öğeleri	6. Problem Keşfi	7. Ürün Değerlendirmesi
1.																						
2.																						
3.																						
4.																						

BÖLÜM 3

SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI

Sosyal Bilgiler, ilkokul ve ortaokul çocuklarının gelişim seviyesine uygun olarak sosyal bilim kaynaklı bilgi-beceri ve değerleri bünyesinde toplayan disiplinler arası bir derstir. Sosyal bilimlerden tematik olarak toplulaştırılarak alınan öğeler, bu gelişim seviyesindeki öğrencilerin kapasitesine uygun olarak değerlendirilir. Temel amacı adında gizli olan bu ders, çocukların sağlıklı bir biçimde sosyalleşmeleri ve topluma uyum sağlamaları için oluşturulmuştur. Bu nedenle hayatta gerçekleşen olayların sosyal bağlamı, Sosyal Bilgiler dersinin çalışma alanında yer almıştır.

Sosyal Bilgiler dersi, ilerlemeci eğitim felsefesi temelinde toplu öğretim sisteminin bir ürünüdür. Toplu öğretiminin felsefi temelinde, insanı bilişsel, duyuşsal ve devinışsel olarak dengeli bir biçimde yetiştirme anlayışı yatmaktadır. Bu sistemin çocuğa görelilik, esneklik ve değişime uyum ilkeleri Sosyal Bilgiler dersini şekillendirmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin esneklik özelliği, zaman ve mekânda yaşanabilecek bir değişime uyum kapasitesini artırmıştır. Bu ilkelerin, bilgi patlaması yaşanan günümüzde her şeyin öğrenilmesinden çok çocuğun, hayatı ve sosyalleşmesi için sadece önemli olanların öğrenilmesine hizmet ettiği söylenebilir. Öte yandan çağın hızına programları uyarılma kaygısı, katı ve sınırları olmayan, esnek yapıdaki toplu öğretim sisteminin önemsenmesini sağlamıştır. Bunlar bünyelerinde birçok sosyal bilim disiplininin bilgi, yöntem, beceri ve değerlerini toplayan toplu öğretim öğretmenleri olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin iyi bir tasarımcı ve uygulayıcı olmalarını gerekli kılmıştır.

Sosyal Bilgiler dersi, gündelik yaşamla iç içe bir ders olup öğrencinin kendi yaşamını devam ettirmesini olumlu yönde etkileyebilecek bilgi, davranış, değer ve tutumların kazandırılmasını sağlayacak faaliyetleri kapsamaktadır. Bu nedenle program, ilerlemeci eğitim felsefesi temel alınarak hazırlanmış ve öğrenciyi merkeze

alan bir anlayışı yansıtmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin de bu anlayışa uygun olarak öğrenme-öğretme süreçlerini, çocuğun hayatı “kendi bütünlüğü içinde öğrenmesi” gerektiği ilkesine dayalı toplu öğretim sistemine uygun olarak tanzim etmeleri oldukça önemlidir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında hayatın bütünlüğüne uygun olarak tematik toplulaştırma yapılması nedeniyle öğretmenlerin çocuklarla birlikte hayatı oluşturan veya şekillendiren olayları ayırıştırılmadan kendi bütünlüğü içinde ele almaları ve öğrencilerin yaşayarak öğrenmelerini sağlamaları kalıcı öğrenmenin de en önemli anahtarı olarak görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, kişinin bireysel özelliklerini koruyarak diğer bireyleri anlama, saygı duyma ve birlikte yaşama kültürünü geliştirme anlayışı temelinde oluşturulmuştur. Bu yönüyle özel yeteneklilerin eğitimine yönelik uyarlamalar yapılmış olan Sosyal Bilgiler dersinin kapsayıcı bir özellik kazandığı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler dersi, ilkokuldaki başta hayat bilgisi gibi sosyal alanlara temel oluşturan dersler ile ortaöğretim sosyal bilimlere ilişkin disiplin dersleri arasında bir köprü görevi üstlenmiş durumdadır. Özellikle coğrafya, tarih ve sosyoloji gibi sosyal bilim dersleri için alt yapı oluşturmaktadır. Sosyalleşme, kimlik ve karakter gelişiminde önemli görülen bu disiplinler, tematik toplulaştırma yöntemi sayesinde Sosyal Bilgiler dersinin bünyesinde vücut bulmuşlardır. Bu nedenle dersin tüm ünitelerine değer yerleştirme işlemi gerçekleştirilmiştir.

İlerlemecilik felsefesine dayalı öğretimin ürünleri arasında toplu öğretim sistemi gibi yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı da bulunmaktadır. Toplu öğretim sisteminin ürünü olan Sosyal Bilgiler dersi esnek ve değişime uyumlu yapısıyla yapılandırmacılığa da uygun bir ortam yaratmaktadır. Önceki bölümde belirtildiği gibi özel yeteneklilerin eğitimini etkileyen bir yaklaşım da sosyal yapılandırmadır. Hazırlanan eğitim programları sosyal değişimin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Böylece sosyal katılım, sorumluluk ve değişim desteklenmektedir. Bu yaklaşımın sosyal bilgiler gibi kültür merkezli eğitim programlarının ortaya çıkmasını sağladığı söylenebilir.

Farklılaştırılmış öğretim programları, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerine uygun olarak okulda veya okul dışında esnek öğrenme deneyimlerine uygun yapılar oluşturmaktadır. Bu durum toplu öğretim sisteminin katı sınırlardan uzak, esnek tematik öğrenmeye uygun yapısıyla da uyum sağlamaktadır. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler dersinde özel yetenekli öğrenciler için de önemli olan, onların ilgilerine, gerçek hayatlarına ve çevrelerinde yaşamış oldukları gerçek problemlere uygun ve anlamlandırabildikleri öğrenme ortamları tasarlanabilir. Bu özellikleriyle Sosyal Bilgiler dersinin; özel yeteneklilere yönelik programların başta disiplinler arası bağlantılarla karmaşıklık ve organizasyon, farklı disiplinler ve temalarla çeşitlilik, toplumsal idoller ve kahramanlar ile seçkin kişilerin yaşamları gibi boyutlarının çalışması için çeşitli fırsatlar yarattığı söylenebilir. Bununla birlikte sosyal bilgiler eğitimi için önemli görülen analiz, sentez ve değerlendirme, özel yeteneklilerin eğitimi için de olmazsa olmaz denilebilecek beceriler arasında özellikle gelişmiş bir ülke ve toplum yaratmak için demokratik vatandaşlar yetiştirmede anahtar öğelerin başında gelmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının özel amaçları şöyle sıralanabilir:

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,

4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
5. Türk kültürüne ait unsurların güncellenerek günümüzde ve gelecekte var olmasını sağlamanın yollarını bilmeleri,
6. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
7. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya ve çeşitlendirmeye çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
8. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma ve bilgiyi değerlendirme yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
9. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde milli ekonominin yerini kavramaları,
10. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
11. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
12. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
13. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
14. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
15. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşlerini hayata geçirebilecek becerilere sahip olmaları,
16. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
17. Millî, manevi değerler ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
18. Toplumda var olan millî, manevi ve evrensel nitelikteki değerleri yaşatmaya ve olmayan veya eksikliği hissedilen değerleri inşa etmeye istekli olmaları,
19. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
20. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren sorunlara ilişkin farkındalık kazanmaları ve bu sorunların çözümüne ilişkin inisiyatif almaları,
21. Türk milletinin geçmiş ve bugünkü tecrübelerinden yararlanarak ülkesinde ve dünyada yaşanan sorunların çözümüne ilişkin fikir üretmeleri,
22. Özgür bireyler olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmaları ve bunlara uygun çalışma alanı veya alanlarını seçmeleri,
23. Kendi yetenek ve potansiyellerini ülkesi ve insanlığın iyiliği için kullanmaya istekli olmaları

amaçlanmaktadır.

3.2. ÖĞRETİM PROGRAMININ ALANA ÖZGÜ BECERİLERİ

Sosyal Bilgiler, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki çocukların sosyalleşerek topluma sağlıklı uyumunun gerçekleştirilmesi sorumluluğu yüklenen bir derstir. Sosyalleşmenin sosyal bilim disiplinlerince araştırılması ve bu düzeydeki çocukların bütüncül öğrenmeleri dersin disiplinler arası bir yapıya kavuşmasına neden olmuştur. Sosyalleşmeye yönelik gelişmede mekan ve zaman, öncelikle edinilmesi gereken temel beceri alanları olarak görülmektedir. Sözü edilen alanlardan mekan Coğrafya disiplininin zaman ise Tarih disiplininin çalışma veya konu alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda harita ve çevre okuryazarlığı gibi beceriler mekansal algıya temel oluşturmak için programa konulmuştur. Sözü edilen becerilerin İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarının öğrenilmesi için oldukça önemli oldukları söylenebilir. Değişim ve sürekliliği algılama, Zaman ve kronolojiyi algılama gibi beceriler de zaman algısının gelişimi amacıyla programa yerleştirilmiştir. Programdaki Kültür ve Miras öğrenme alanının temel becerileri olduğu söylenebilir. Harita okuma becerisi, çevre veya mekanı bir grafik türü olarak da ortaya konulabilecek olan haritalar üzerinden algılamayı kolaylaştırmaktadır. Harita okuryazarlığı, çocukların Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerilerini de geliştirmektedir. Bunlar Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanlarının öğrenilmesi için gerekli becerilerdendir. Finansal okuryazarlık ve Girişimcilik becerilerinin Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanının öğrenilmesine katkı getireceği söylenebilir. Birreyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eden girişimcilik; yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel oluşturmaktadır. Araştırma, Problem çözme, Yaratıcı düşünme, Yenilikçi düşünme, gözlem, kanıt kullanma ve eleştirel düşünme gibi beceriler Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanının öğrenilmesine destek sağlayabileceklerdir. Zamanın ortaya çıkardığı değişim ve sürekliliği algılama, tarihî olguları yorumlamayı, benzerlik ve farklılıkları bulmaya temel oluşturur.

Sosyal Bilgiler, sosyalleşme bağlamında vatandaşlık eğitimine de temel oluşturan bir derstir. Özellikle Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı bu amacı gerçekleştirmek üzere programa konulmuştur. Hukuk okuryazarlığı, İletişim, İşbirliği, Kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme, Kanıt kullanma, Karar verme, Medya okuryazarlığı, Öz denetim, Politik okuryazarlık, Problem çözme, Sosyal katılım, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerinin Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı için önemli beceriler olduğu söylenebilir. Sözü edilen beceriler çocukların, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgilerle donatılarak demokratik ve medeni hayata etkin bir biçimde katılmaları için donatılmalarını amaçlamaktadır. Bu kapsamda özel yetenekliler için Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında ele alınan becerilerin listesi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

- | | |
|---|--|
| 1. Araştırma | 15. Kanıt kullanma |
| 2. Çevre okuryazarlığı | 16. Karar verme |
| 3. Değişim ve sürekliliği algılama | 17. Konum analizi |
| 4. Dijital okuryazarlık | 18. Medya okuryazarlığı |
| 5. Eleştirel düşünme | 19. Mekânı algılama |
| 6. Empati | 20. Öz denetim |
| 7. Finansal okuryazarlık | 21. Politik okuryazarlık |
| 8. Girişimcilik | 22. Problem çözme |
| 9. Gözlem | 23. Sosyal katılım |
| 10. Harita okuryazarlığı | 24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama |
| 11. Hukuk okuryazarlığı | 25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma |
| 12. İletişim | 26. Yaratıcı düşünme |
| 13. İş birliği | 27. Yenilikçi düşünme |
| 14. Kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme | 28. Zaman ve kronolojiyi algılama |

Programda değerlere de yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bulunan değerler şöyle sıralanabilir.

- | | |
|---------------|--------------------|
| 1. Adalet | 6. Saygı |
| 2. Dostluk | 7. Sevgi |
| 3. Dürüstlük | 8. Sorumluluk |
| 4. Öz Denetim | 9. Vatanseverlik |
| 5. Sabır | 10. Yardımseverlik |

3.3. ÖĞRETİM PROGRAMINDA DİSİPLİNLER ARASI BAĞLANTILAR

Sosyal Bilgiler, ilk ve ortaokul çocuklarının bütüncül öğrenme özelliklerine uygun olarak sosyal bilimlerden yapılan disiplinler arası toplulaştırmalarla oluşturulmuş bir derstir. Bu nedenle bir toplu öğretim dersi olan sosyal bilgilerin, birçok disiplin ve ders ile ilişkisi bulunmaktadır. Özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uyarlama çalışmalarında Sosyal Bilgiler dersinin söz konusu bu özelliği göz önünde bulundurulmuştur. Bu çerçevede Sosyal Bilgiler dersi ile Türkçe, fen bilimleri, görsel sanatlar ve matematik dersleri arasında ilişkilendirmeler yapılmıştır. İlişkilendirmeler, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının kazanım açıklamalarında yapılan vurgulamalarla gerçekleştirilmiştir. Böylece kazanımın gerçekleştirilme sürecinde diğer ders veya disiplinlerle bağlantı kurulması teşvik edilmiştir.

Özel yetenekliler için Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının ana odağını değerler ve karakter eğitimi oluşturmuştur. Bu çerçevede kök değerler olarak ele alınan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır,

saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının bütünleyici parçası olarak ele alınmıştır. Değerler ve karakter eğitimi yapılması için kazanımlarda açık yönlendirmelere yer verilmiştir. Böylece Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile bütün derslerin öğretim programları arasında değerler ve karakter eğitimi temelinde bağlantı kurulmuştur.

3.4. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Sosyal bilgiler öğrenme alanlarında; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlerle insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmelidir.
2. Kazanımların gerçekleştirilmesinde “yerellik, güncellik, disiplinler arası, yansıtıcı sorgulama, geçmiş-bugün-gelecek bağlantısı, zaman-süreklilik-değişim ve esneklik” gibi sosyal bilgiler öğretiminin temel ilkeleri dikkate alınmalıdır. Vurgulanan bu ilkeler açısından gerektiğinde işleniş süreçlerinde değişiklik yapılabilir.
3. “Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışlarına önem verilmelidir. Öğrencilere, sosyal bilimcilerin (coğrafyacının, tarihçinin vb.) kullandıkları bilimsel yöntemler sezdirilmelidir. Okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanılarak öğrenciler sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırılmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşünceleri sağlanmalıdır.
4. Programda kavram öğretimi önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle kavram öğretiminde sınıflar ve farklı kavram öğretimi yaklaşımları dikkate alınmalıdır. Anlam karmaşası, kavram karmaşası ve kavram yanlışlarının giderilmesine yardımcı olunmalıdır.
5. Programda beceri ve değer kazandırmaya ağırlık verilmiştir. Bu nedenle programın uygulanmasında çeşitli beceri ve değer kazandırma yaklaşımlarından yararlanılmalıdır.
6. Program öğrenci merkezli olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu nedenle öğretim etkinlikleri, öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerine fırsat tanıyacak şekilde düzenlenmelidir.
7. Programla kazandırılmak istenen proje geliştirme, bilimsel araştırma yapma ve günlük yaşam problemlerine etkin problem çözme becerilerinin öğrencilere kazandırılabilmesi için proje tabanlı öğrenme, probleme dayalı öğrenme ve araştırma inceleme yoluyla öğrenme stratejisi etkin şekilde uygulanabilmelidir.
8. Kazanımlarla ilgili güncel ve tartışmalı konular, farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme ve araştırma becerileriyle ilişkilendirilerek sınıfa taşınabilir.
9. Dersin işlenişinde okul içi ve okul dışı uygulamalar yapmaya özen gösterilmelidir. Özellikle araştırma ve projeye yönelik kazanımlarda sözlü tarih, yerel tarih, Atatürkçülük, müze gezileri, doğa eğitimi, resmi kurum ve kuruluşlarla özel kurum ve kuruluşları tanıma gibi okul dışı uygulamalar önemsenmeli ve bu doğrultuda planlanan öğrenci merkezli etkinlikler gerçekleştirilmelidir. Bunlar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazar yerine, resmi dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir.
10. Okul içi ve okul dışı uygulamalarda öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimleri ile birey-

sel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin zihinsel düzeyleri birbirine yakın olsa da ilgi, tutum, öğrenme ve düşünme stillerinin farklı olduğu dikkate alınarak öğretim yürütülmelidir.

11. Kazanımlar doğrultusunda yapılacak etkinliklerde, okul ve sosyal hayat arasında bağlantı kurulmalı, öğrencilerin yaratıcı düşünme ve kendini ifade etme becerilerinin gelişimine özen gösterilmelidir.
12. Öğrenciler, 21. yüzyıl becerilerini kazanmalarını ve günlük hayatta karşılaştıkları sorunları çözme becerilerine sahip olmaları yönünde desteklenmelidir.
13. Öğrencilerin keşfetmeye yönelik bilimsel araştırma yapmalarına destek verilmelidir. Öğrencilerde problem çözme becerilerini geliştirmeye ve proje üretmelerine yönelik etkinlikler hazırlanmalıdır.
14. Öğrenciler araştırma yapmaları beklenen çalışmalarda, araştırma sonuçlarını bilgi ve teknoloji kaynaklarından da yararlanarak görsel sunu, video, afiş, poster, pano, broşür, gazete, tablo, grafik, Web 2.0. ve Web 4.0 araçları vb. materyaller kullanarak arkadaşlarıyla hatta kişi veya kurumlarla paylaşımları konusunda desteklenmelidir.
15. Son yıllarda dijital teknolojideki gelişmelere bağlı olarak vatandaşlık hak ve sorumluluklarıyla ilgili yeni durumlar (dijital vatandaşlık, e-Devlet, sanal ticaret, sosyal medya vb.) ve birtakım sorunlar (dijital bölünmüşlük, kimlik hırsızlığı, kişisel bilginin gizliliği, siber dolandırıcılık, siber zorbalık vb.) ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin dijital vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla konuyla ilgili ders içi ve ders dışı etkinliklere yer verilmelidir.
16. Öğrencilerin gelişim ve zeka düzeylerine uygun olarak kazanımlar için gerekli temel yaşam becerilerinin geliştirilmesine önem verilmeli ve etkinlikler bu anlayışa uygun olarak hazırlanmalıdır. Sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak ortamlar oluşturulmalıdır.
17. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kazanımlarında öğrencilere beceri ve değer öğretimi, öğrenci merkezli öğretim uygulamalarını esasına dayalı olarak amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak ölçme değerlendirme yöntem ve araçlarının programın yapısına uygun şekilde seçilmesine dikkat edilmelidir. Bu anlayış içerisinde öğrenci ürün seçki dosyası aracılığı ile öğrenci ürünlerinin, öğrenme yaşantıları boyunca yıldan yıla aktarımı sağlanabilir.
18. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı ve millî bilinçleri geliştirilmelidir.
19. Efsane, destan, masal, atasözü, halk hikâyesi, türkü ve şiir gibi türlerden yararlanılarak Sosyal Bilgiler dersi edebî ürünlerle desteklenmelidir. Öğrenciler; konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı ve fıkra gibi edebî ürünler okumaya teşvik edilmelidir. Ayrıca uygun görülen kazanımlar resim, musiki, minyatür, gravür, hat, heykel, mimari, tiyatro, sinema gibi geleneksel veya modern sanat ürünleriyle desteklenmelidir.

Yukarıda da belirtildiği gibi Sosyal Bilgiler dersi tasarlanırken sosyal bilimlerden tematik toplulaştırma yapılmaktadır. Aşağıda sıralanan öğrenme alanları, toplulaştırma sırasında dikkate alınması gereken disiplinler arası ilişkilendirmelerde yol göstericiler olarak değerlendirilebilir. Bunlar, bireyden topluma, kültür ve kurumlardan ekonomiye kadar insanı ilgilendiren sosyal olayları içerirler. Bir başka deyişle sosyal hayattaki dağınık bilgi, beceri ve değerlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş anlamlı bütünlüktür. Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinler arası bir yapıdır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, aşağıda sıralanan 7 öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Öğretim programının içeriği burada sıralanan öğrenme alanlarına göre düzenlenmiştir. Ders kitabı yazarları, ünitelerin çerçevesini bu öğrenme alanlarına göre düzenlemeli ancak öğrenme alanlarının kapsam ve içeriğine uygun olarak her bir sınıf düzeyindeki ünitelere farklı bir ad vermelidir.

Birey ve Toplum

Temel olarak “ben” ve “biz” olma süreçlerini içeren bu öğrenme alanında sosyal bilimlerden psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikolojiye odaklanılmakla birlikte disiplinler arası bir yaklaşım da benimsenmiştir. Buna göre öğrenciler, “ben” ve “biz” olma süreçlerini etkileyen mekânsal, tarihî ve kültürel faktörleri de değerlendirebilirler.

Kültür ve Miras

Temelde tarih odaklı olan bu öğrenme alanı kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran bir yapıya sahiptir. Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle, kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlayacak bir millî bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Böylece öğrenciler kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrayacaktır. Bunun yanında kültürümüzün dünya kültürel mirasının renklenmesine ve zenginleşmesine katkı sağladığı kavratılır.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler

İnsan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlayan bu öğrenme alanı, temelde coğrafya odaklıdır. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı ile insanın çevresi ve etkileşimini tanımak, bu konuda çeşitli beceri ve değerleri kullanarak bu etkileşimin neden ve sonuçlarını anlamak ve geleceğe yönelik bireysel ya da toplumsal bakış açısı kazandırabilmek amaçlanmaktadır. İnsan, yer ve çevre etkileşimi, geniş ve renkli bir yelpaze oluşturur. Günümüzün teknolojik gelişmeleri sonucunda insanlar tüm dünya ile iletişim kurabilmekte, bu sayede etkilemekte ve etkilenmektedirler. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı sayesinde Sosyal Bilgiler dersinin okutulduğu bütün sınıf düzeylerinde öğrencilere araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, harita okuryazarlığı ve mekânı algılama becerilerinin kazandırılması hedeflenmiştir. Öğrenciler bu alana, basitten karmaşığa, yakından uzağa ve bulunduğu yerden çevreye doğru açılan ve gittikçe kompleks bir hâl alan bir yaklaşım ile dâhil edileceklerdir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum

Bu öğrenme alanında öğrencilerden; yenilikçi, eleştirel ve bilimsel düşüncenin bilim ve teknolojiye katkıları, bilimin temeli olduğunu; bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisi edinmeleri beklenmektedir. Öte yandan, teknolojilerin günlük hayatla ne derecede ilişkili olduğunu öğrenirken bazı teknolojik ürünlerin doğaya verdiği zararları tartışılır.

Bilimsel eserlerin yasalarla korunduğunu fark ederek akademik dürüstlük ilkelerini dikkate alır.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Bu öğrenme alanının temelini, öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici becerilerinin geliştirilmesi oluşturur. Ülke ekonomisinde kaynakların sınırlı olduğunu kavramaları, mevcut kaynakları korumak gereğinin önemine inanmaları, kendi ekonomik yaşantısını diğerlerinininkiyle karşılaştırarak farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymaları, yaşadığı yerin ekonomik koşullarını inceleyip bu koşulları geliştirmek için çaba göstermeleri beklenmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, ekonomiyle ilgili konuların tipik temasıdır. Öğrenciler üretim, dağıtım ve tüketim ile ilgili temel kavramları öğrenir. Öğrencilerin meslekleri tanıyarak ilgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği özellikleri bilmesi hedeflenmiştir.

Etkin Vatandaşlık

Bu öğrenme alanı sosyoloji, siyaset bilimi ve hukuk çerçevesinde etkin vatandaşlık kavramına odaklanmaktadır. Öğrencilerin, grup, kurum ve sosyal örgütlerin nasıl oluştuğunu; onları etkileyen ve kontrol eden mekanizmaları; bunların bireyleri ve kültürü nasıl etkileyip kontrol ettiklerini ve varlıklarını nasıl sürdürüp

değiştirdiklerini bilmesi önemlidir. Bu konuda elde edilen bilgiler ışığında, öğrenciler “Toplumumuzda ve diğer toplumlarda grupların, kurumların ve sosyal örgütlerin rolü nedir? Grup, kurum ve sosyal örgütlerden ben nasıl etkileniyorum? Grup, kurum ve sosyal örgütler nasıl değişir? Bu değişikliklerde benim rolüm nedir?” sorularına cevap verebilmelidir. Toplum yaşamında doğacak sorunların en önemli güvencesi olarak örgütlü bir devlet gücünün varlığını kavrarlar. Toplumsal sorunların nasıl çözüldüğünü ve düzenin nasıl sağlandığını anlayarak egemenliğin kaynağının millete dayandığı yönetimlerde, birey haklarının ve toplum düzeninin nasıl korunduğunu fark ederler. Toplumsal hizmetlere ve değişik resmi etkinliklere katılma yollarını öğrenerek yönetimi etkilemek için hangi demokratik yolların olduğunu kavrarlar.

Küresel Bağlantılar

Günümüzde inançlar, fikirler, insanlar, sermaye, bilgi, teknoloji, kültürel ve siyasi sınırları aşarak küresel boyutta hareket hâlinindedir. Böyle bir dönemde devletler de kendisi dışındakilerle bir yandan iş birliği yaparken diğer taraftan rekabet etmektedirler. Öğrencilerin bu ilişkileri kavrama ve değerlendirme konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir. Küresel bağlantılar öğrenme alanı ile gelişen dünyanın gündemini takip eden, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen, etkin ve sorumlu Türk vatandaşları yetiştirmek amaçlanmaktadır.

3.5. DERS KİTABI FORMA SAYILARI VE EBATLARI

Dersin Adı	En Fazla Forma Sayısı	Ebat
Sosyal Bilgiler 4	13	19,5 x 27,5 cm
Sosyal Bilgiler 5	13	19,5 x 27,5 cm
Sosyal Bilgiler 6	18	19,5 x 27,5 cm
Sosyal Bilgiler 7	19	19,5 x 27,5 cm

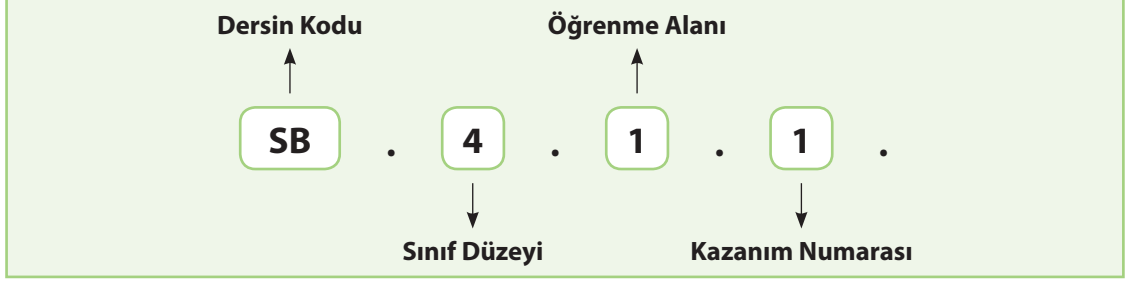
* Forma sayıları üst sınır olarak verilmiş olup daha az da olabilir.

3.6. SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE SÜRE DAĞILIMI

SINIFLAR	4. SINIF			5. SINIF			6. SINIF			7. SINIF		
	Kazanım	Ders Saati	Süre Oranı (%)	Kazanım	Ders Saati	Süre Oranı (%)	Kazanım	Ders Saati	Süre Oranı (%)	Kazanım	Ders Saati	Süre Oranı (%)
Birey ve Toplum	9	18	17	7	14	13	8	17	16	7	13	12
Kültür ve Miras	7	12	11	7	14	13	10	21	19	9	17	16
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6	12	11	7	14	13	5	11	10	9	17	16
Bilim, Teknoloji ve Toplum	9	18	17	9	19	18	6	13	12	8	15	14
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	10	20	17	6	12	11	8	17	16	7	13	12
Etkin Vatandaşlık	9	18	18	8	16	14	9	21	19	9	17	16
Küresel Bağlantılar	5	10	9	9	19	18	4	8	8	8	16	15
TOPLAM	55	108	100	53	108	100	50	108	100	57	108	100

3.7. KAZANIMLARIN YAPISI

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlar, öğrenme alanlarına göre numaralandırılmıştır. Aşağıda dersin kodu, sınıf düzeyi, öğrenme alanı numarası ve kazanım numarasına örnek verilmiştir. Kazanımlarla ilgili sınırlamalar ve açıklamalar kazanımı izleyen satırda ifade edilmiştir.



4. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

SB.4.1. Birey ve Toplum

Ünite Açıklaması

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken saygı, sevgi ve sorumluluk değerleri ile araştırma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, empati, kanıt kullanma, yaratıcı düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.4.1.1. Sosyal bilgileri öğrenme gerekçelerine ilişkin öngörülerde bulunur.

Sosyal Bilgiler dersinin günlük hayata olan katkılarına örnekler vermesi sağlanır.

SB.4.1.2. Kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan öğeleri analiz eder.

Kimlik oluşumunun sosyokültürel, siyasi, ekonomik, tarihî ve coğrafi boyutları içerecek biçimde analiz edilmesi sağlanır. Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.4.1.3. Yaşamındaki belli başlı olayların ardıl etkilerini, neden-sonuç ilişkisi içinde değerlendirir.

Öğrencinin kendi hayatında önemli gördüğü olayları neden-sonuç ilişkisi kurarak değerlendirmesi sağlanır. Bunun için doğum, okula başlama, taşınma olayları üzerinde durulur. Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ve Matematik Dersi Doğal Sayılarda Toplama İşlemi Konusu ile ilişkilendirilir.

SB.4.1.4. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda kişisel gelişim hedefleri oluşturur.

Öğrencinin kendi kişisel gelişimine katkı sağlayabilecek sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri keşfetmesi sağlanır. Sosyal etkinliklere katılması teşvik edilir.

SB.4.1.5. Farklı özelliklere sahip olmanın bireysel ve toplumsal sonuçlarını değerlendirir.

Öğrencilerin buldukları birçok ortamda dezavantajlı ve farklı özelliklere sahip bireylerle karşılaşabilecekleri belirtilir. Bu kapsamda engelli, yoksul, devlet bakımına ihtiyacı olan, kronik sağlık sorunları olan insanların sorunları ele alınabilir. Ayrıca bazı insanların da yetenek, beğeni ve kişilik açısından farklı özelliklere sahip olabildiklerini keşfetmeleri sağlanır. Türkçe Dersi Konuşma kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.4.1.6. Farklı özelliklere sahip bireylerin sorunlarının çözümüne ilişkin proje hazırlar.

Dezavantajlı bireylerin sorunlarının çözümüne yönelik projelere odaklanılır. Bunu yaparken öncelikle araştırma ve proje hazırlama aşamaları ele alınır. Projelerin disiplinler arası yaklaşımla hazırlanması sağlanır.

SB.4.1.7. Kendisinin ve başkalarının sahip olduğu değerleri, bireysel ve toplumsal yaşamın uyumu açısından değerlendirir.

Farklılıkların toplumsal yaşam için zenginlik olduğuna değinilir.

SB.4.1.8. Kurallara uyma konusunda olumlu tutum geliştirir.

Örnek olaylardan yola çıkarak toplum hayatını düzenleyen kurallara uymamanın doğuracağı sorunlar üzerinde durulur.

SB.4.1.9. Bilim ve sanat alanında önemli çalışmalar yapan kişilerin eserlerini çaba ve yetenekleriyle ilişkilendirerek genelleme yapar.

Sanat ve bilim alanında önemli çalışmalar yapmış kişilerin biyografileri incelenerek, ortaya koydukları sanatsal ve bilimsel ürünler ile yetenek ve çabaları arasında ilişki kurarak genellemelere ulaşımları sağlanır. Kazanımın gerçekleştirilmesinde zaman ve mekân açısından yakından uzağa ilkesi gözetilir.

SB.4.2. Kültür ve Miras

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik değerleri ile Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, kanıt kullanma, yaratıcı düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.4.2.1. Geçmişten günümüze aile kavramının geçirdiği değişimi analiz eder.

Geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçişe etki eden unsurlara değinilir. Türkçe Dersi Konuşma kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.4.2.2. Aile tarihî çalışmalarıyla toplumun sosyokültürel yapısına ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Farklı aile türleri ile ilgili aile tarihî çalışması yaparak elde ettiği bulgulardan hareketle toplumsal yapıya ilişkin çıkarımlara ulaşımları sağlanır. Türkçe Dersi Konuşma kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.4.2.3. Yerel tarih çalışmalarının, ulusal tarih çalışmalarına katkıları hakkında çıkarımlarda bulunur.

Çevresinde bulunan yerel tarih ve milli kültür değerlerine ait hikâyeleri, yazılı ve görsel belgeleri derlemesi sağlanır. Bunlar ile ulusal tarih çalışmaları arasındaki ilişkiye değinilir. Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.4.2.4. Oyunlardaki değişimden yola çıkarak kültürel değişime ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Büyüklerinin çocukluk dönemlerinde oynadıkları oyunları derleyerek bu oyunlar ile kendi oynadığı oyunları karşılaştırarak benzer ve farklılıkları keşfetmesi sağlanır.

SB.4.2.5. Geleneksel oyunlardan yola çıkarak oyun tasarlar.

Geleneksel oyunların kültürel özelliklerini yansıtan yeni bir oyun tasarlaması ve bu oyunu arkadaşlarıyla oynaması sağlanır. Öğrencilerin harekete dayalı birlikte oynadıkları oyunla, dijital oyunlar arasındaki farka dikkat çekilerek tasarlanacak oyunun harekete dayalı olması sağlanır.

SB.4.2.6. Yaşadığı bölgede Millî Mücadele'ye katkı sağlayan kişilerin Milli Mücadele'deki rolünü değerlendirir.

Yaşadığı bölgede Millî Mücadele'de kahramanlık gösteren kişilere ilişkin bilimsel araştırma süreçlerini kullanarak araştırma yapması sağlanır.

SB.4.2.7. Atatürk'ün Millî Mücadele sırasında sivil ve askeri güçleri örgütlerken geliştirdiği stratejileri analiz eder.

Atatürk'ün sivil ve askeri güçleri örgütlemek için geliştirdiği stratejiler araştırılarak bunların Millî Mücadeledeki başarısında etkisi değerlendirilir.

SB.4.3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken öz denetim, sorumluluk değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, mekân algılama, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, harita okuryazarlığı, konum analizi, yaratıcı düşünme, yenilikçi düşünme, problem çözme ve gözlem becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.4.3.1. Acil bir durumda kullanabileceği yerlerin mevcut durumunu analiz ederek krokisini çizer.

Krokide, acil bir durumda yakın çevresinde kullanabileceği itfaiye, hastane, karakol, sığınak, acil durum toplanma merkezlerine yer verilmesi sağlanır. Buna başlarken öncelikle yön bulma çalışması yaptırılır. Matematik Dersi Geometride Temel Kavramlar ve Uzamsal İlişkiler konularıyla ilişkilendirilir.

SB.4.3.2. Çevresindeki farklı yerlerin konumlarını sosyal yaşama etkileri açısından değerlendirir.

Hastane, eğitim kurumu, karakol, ibadethane, tiyatro, park, pazar yeri ele alınır.

SB.4.3.3. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.

Matematik Dersi Veri Toplama ve Değerlendirme konusu ile ilişkilendirilir.

SB.4.3.4. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurlar arasında ilişki kurar.

Yaşadığı çevredeki doğal unsurlar ile beşerî faaliyetlerin birbirlerini etkileme şekilleri örneklerle açıklanır.

SB.4.3.5. Örnek olaylardan yola çıkarak doğal olaylar ile afetler arasındaki ilişkiye dayalı genellemelere ulaşır.

Doğal olaylar ve afetler arasındaki ilişki insanın doğaya müdahalesi çerçevesinde ele alınır. Doğal olaylarının olumsuz sonuçlarını azaltmak için alınacak önlemlere vurgu yapılır.

SB.4.3.6. Yaşadığı çevrede gerçekleşebilecek doğal afetlere karşı alınabilecek önlemlere ilişkin fikirler üretir.

SB.4.4. Bilim, Teknoloji ve Toplum

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken, dürüstlük, öz denetim, sabır ve sorumluluk değerleri ile Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, öz denetim, araştırma, karar verme, finansal okuryazarlık, girişimcilik, problem çözme, yaratıcı düşünme, yenilikçi düşünme ve iş birliği becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.4.4.1. Teknolojik ürünlerin özellikleri ile ihtiyaçları arasında ilişki kurarak kendisi için en uygun olanına karar verir.

Teknoloji ve teknolojik ürün kavramı örneklerle açıklanır.

SB.4.4.2. Günümüzdeki teknolojik ürünlerin gelişim sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri değerlendirir.

Teknolojik ürünlerin tarihsel süreç içindeki gelişim evreleri incelenerek bu gelişmelerin altında yatan nedenler ele alınır. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin tarihsel bir birikimin sonucu olduğu vurgulanarak geçmişte yapılan icatların sonuçlarının değerlendirilmesi sağlanır.

SB.4.4.3. Teknolojik gelişmelerin kültür üzerindeki etkilerini değerlendirir.

Teknolojik ürünlerin insan yaşamına olan etkileri örneklerle açıklanır.

SB.4.4.4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.

Sosyal bilim alanında buluş yapan bilim insanları ile ilgili araştırma yapmaları sağlanır.

SB.4.4.5. Teknolojik ürünlerin gelecekteki yaşamına etkilerine ilişkin öngörüler oluşturur.

SB.4.4.6. Teknolojik ürünlerin toplum ve doğa üzerindeki zararlarını önlemeye yönelik fikirler üretir.

SB.4.4.7. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.

SB.4.4.8. Teknolojik ürünlerin buluş süreçlerini gözeterek mucitlerin bu süreçte kullandıkları yöntem ve teknikleri açıklar.

Mucit ve buluş kavramları örneklerle açıklanır. Mucitlerin buluş sürecinin yöntemi ayrıntılı olarak açıklanır. İnsanıya faydalı teknolojik ürün geliştirmenin önemine değinilir. Teknolojik ürünleri keşfeden mucitlerin zorluklarla baş etme çabalarına değinilir.

SB.4.4.9. Bir girişimcinin yatırım için en uygun yeri ve zamanı tespit etmek için kullandığı yöntemleri keşfeder.

Girişimci ve girişimcilik kavramları örneklerle açıklanır. Girişimcilerin karşılaştıkları zorluklarla baş etme yollarına değinilirken etik ilkelere dikkat etmenin önemi vurgulanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.4.5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, özdenetim, karar verme, finansal okuryazarlık, problem çözme, yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.4.5.1. İstek ve ihtiyaçlarını, kaynakların fayda ve maliyet dengesini göz önüne alarak önem derecesine göre planlar.

Kaynakların sınırlılığı, israfın zararları, tasarrufun faydaları üzerinde de durulur.

SB.4.5.2. İstek ve ihtiyaçları karşılanmadığında yaşayacağı duyguları açıklar.

İstek ve ihtiyaç arasındaki farka dikkat çekilir.

SB.4.5.3. Bireysel tüketim alışkanlıklarını bilinçli tüketici davranışlarına göre değerlendirir.

Bilinçli tüketici davranışları açıklanır. Kendi tüketim alışkanlıklarını bu davranışlar açısından değerlendirir.

SB.4.5.4. Bilinçli tüketici davranışları gösterir.

Emeğin kutsallığı üzerinde durulur. Bilinçli tüketici davranışları göstermesi gerektiği vurgulanır.

SB.4.5.5. Aile bütçesinin günlük, aylık ve yıllık gelir-gider dağılımını analiz eder.

Bütçe hazırlarken tablo ve grafiklerin kullanılması sağlanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları, Matematik Dersi Zamanı Ölçme konusu ve Veri Toplama ve Değerlendirme konusu ile ilişkilendirilir.

SB.4.5.6. Ailesi ve yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri gruplandırır.

Üretim-dağıtım-tüketim gruplarını kendisi belirler.

SB.4.5.7. Yakın çevresindeki ekonomik faaliyetlere ilişkin geçmişten günümüze yaşanan değişim ve dönüşümü analiz eder.

Teknolojik gelişmelerin ve kentleşmenin ekonomik faaliyetler üzerindeki etkilerine de vurgu yapılır.

SB.4.5.8. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.

Küresel çevre sorunları ve canlılara olan etkileri üzerinde durulur.

SB.4.5.9. Kaynakların sınırlılığını dikkate alarak bilinçsizce tüketilmelerinin ülke ekonomisine etkileri hakkında çıkarımlarda bulunur.

Geri dönüşüm ve yeniden kullanıma uygun ürünlerin tercih edilmesinin önemine ve bunların ülke ekonomisine etkisine değinilir.

SB.4.5.10. Çevresindeki kaynakların yetersiz olması / tükenmesi durumunda yerine kullanılacak alternatif kaynaklara ilişkin fikirler üretir.

Geleneksel ve alternatif enerji kaynaklarına değinilerek öğrencilerin, yeni enerji kaynakları geliştirmeye ilişkin fikirler üretmesi sağlanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.4.6. Etkin Vatandaşlık

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, saygı, sorumluluk ve yardımseverlik değer düzeyleri ile Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, karar verme, kalıp yargı ve ön yargıları fark etme, iletişim, iş birliği, sosyal katılım, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerini de öğrencilerin edinmesi sağlanmalıdır.

SB.4.6.1. Etkin vatandaşlık niteliklerini belirler.

Etkin vatandaşlık sosyal ve siyasal katılım temelinde ele alınarak haklarını bilen ve savunan, sorumluluklarını yerine getiren, düşünce özgürlüğünün önemini kavrayan, demokrasiyi yaşam biçimi hâline getiren, toplum ve bireyi ilgilendiren sorunların çözümünde inisiyatif alan birey olmanın önemine değinilir.

- SB.4.6.2. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki maddeleri analiz eder.
Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne gerek duyulma nedenleri hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları ile ilişkilendirilir.
- SB.4.6.3. Haklarla sorumluluklar arasında ilişki kurar.
Bütün canlıları, haklar ve sorumluluklar açısından değerlendirmeleri sağlar.
- SB.4.6.4. Toplumsal yaşam açısından adalet ve eşitlik temelli uygulamaların önemini değerlendirir.
- SB.4.6.5. Aile ve okul yaşamında kendi eylemlerinden kaynaklanan sorunların çözüm yollarını belirleyerek uygular.
- SB.4.6.6. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel-sosyal etkinlikleri önerir.
Matematik Dersi Veri Toplama ve Değerlendirme konusu ile ilişkilendirilir.
- SB.4.6.7. Okulun yönetimine, kendisinin getirebileceği katkılara ilişkin fikirler üretir.
Üretilen fikirleri uygulamaya dönüştürmek için girişimde bulunulur.
- SB.4.6.8. Aile, akran ve diğer sosyal çevresiyle olan ilişkilerinde yaşanan sorunları çözmek için uygun stratejiler geliştirir.
- SB.4.6.9. Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlük arasında ilişki kurar.

SB.4.7. Küresel Bağlantılar

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken, adalet, dostluk, saygı, sorumluluk, vatanseverlik değerleri ile Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, empati, eleştirel düşünme, problem çözme becerilerini de öğrencilerin edinmesi sağlanmalıdır.

- SB.4.7.1. Farklı harita ve sembollerden yola çıkarak ülkeleri karşılaştırır.
Öğrencilerin ülkeleri; konum, sınırlar, hâkimiyet sembolleri, üye olunan uluslararası kuruluşlar bağlamında karşılaştırmaları sağlanır.
- SB.4.7.2. Farklı kültürlerden insanların günlük yaşamını karşılaştırır.
Kazanım kapsamında öğrencinin kendi günlük yaşamı ile başka ülkeden bir akrasının günlük yaşamını karşılaştırması sağlanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları ile ilişkilendirilir.
- SB.4.7.3. Ülkemizdeki kültürel özelliklerin diğer kültürlerden farklı olan yönlerinin nedenlerini sorgular.
Kültürel farklılıkların oluşumunda tarihî, coğrafi ve dinî unsurların etkisine değinilir.
- SB.4.7.4. Çeşitli kültürlere yönelik kalıp yargıları ve ön yargıları sorgular.
Kalıp yargı ve ön yargı kavramları örneklerle açıklanır.
- SB.4.7.5. Türkiye'nin komşuları ve Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini değerlendirir.

5. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

SB.5.1. Birey ve Toplum

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken adalet, öz denetim, sorumluluk, vatan-severlik ve yardımseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, sosyal katılım, değişim ve sürekliliği algılama, problem çözme ve eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerini de öğrencilerin edinmesi sağlanmalıdır.

SB.5.1.1. Sosyal bilimlerin niçin sosyal bilgiler adı altında bütünleştirildiğine ilişkin öngörülerde bulunur.

SB.5.1.2. Sosyal bilimlerin iç içeliğini kendi yaşamından örneklerle açıklar.

Sosyal bilimlerin ortak paydalarını ve birbirine olan katkılarını günlük hayattan örnekler vererek keşfetmesi sağlanır. Bunun için doğum tarihi, doğum yeri, kişilik özellikleri, ihtiyaçları ve ailesine ilişkin bilgilerden yararlanması teşvik edilir. Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.5.1.3. Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.

SB.5.1.4. Sosyal olay kavramını, çevresindeki sosyal olayların ortak özelliklerinden hareketle açıklar.

SB.5.1.5. Sosyal rolleri örnekendirerek, zaman içerisindeki değişimi hakkında çıkarımlarda bulunur.

Öğrencinin geçmiş, bugün ve gelecek kapsamında sosyal rollerinin değiştiğine/değişebileceğine ilişkin çıkarımlarda bulunması sağlanır.

SB.5.1.6. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.

SB.5.1.7. Görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi hâlinde ortaya çıkabilecek durumlar hakkında öngörülerde bulunur.

Farklı ortam ve mekânlardaki görev ve sorumlulukların sıralanması sağlanır. Bunların yerine getirilmemesi durumunda ortaya çıkabilecek olumsuzlukların giderilmesine yönelik çalışma yapılması desteklenir. Bunun için aile, okul ve sokak ortamlarından yararlanılmasına yönelik çaba gösterilir.

SB.5.2. Kültür ve Miras

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken, dostluk, saygı, sorumluluk ve vatan-severlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.5.2.1. İlk Çağ Uygarlıkları'nın Anadolu ve Mezopotamya'da ortaya çıkma nedenleri hakkında kanıta dayalı fikir üretir.

SB.5.2.2. Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine katkılarını analiz eder.

Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlığa yapmış olduğu katkılar somut kalıntılardan yola çıkılarak analiz edilir. Bunun için yazı ve paranın icadı, tarım ve bilimsel alanlardaki gelişmeler ele alınır.

- SB.5.2.3. Çevresindeki doğal ve kültürel öğelerin korunmasına yönelik proje hazırlayarak ilgili kişi veya kurumlara sunar.
- Projenin disiplinler arası bir yaklaşımla hazırlanması ve öğrencinin geliştirdiği projeyi ilgili kişi veya kuruma sunması sağlanır. Türkçe Dersi Konuşma kazanımları ile ilişkilendirilir.*
- SB.5.2.4. Türkiye'deki kültürel çeşitliliğin sosyal hayat üzerindeki etkilerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
- Kültürel çeşitliliğin toplumsal yapıda ortaya çıkarabileceği fırsatlar üzerinde durulur. Türkçe Dersi Anlama kazanımları ile ilişkilendirilir.*
- SB.5.2.5. Kültürel çatışmaların nedenlerini sorgulayarak çözüm önerileri üretir.
- Kültürel çeşitliliğin bir zenginlik olduğuna değinilir. Kültürel çatışmaların nedenleri üzerinde durularak barış içinde birlikte yaşamının önemine vurgu yapılır.*
- SB.5.2.6. Küreselleşmenin kültürel çeşitlilik üzerinde yarattığı etkileri analiz eder.
- Küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönlerine değinilir.*
- SB.5.2.7. Bilimsel ve teknolojik alandaki değişimlerin kültürel unsurlar üzerindeki etkilerini değerlendirir.
- Günlük yaşamı biçimlendiren kültürel unsurlar üzerindeki etkilere odaklanılır.*

SB.5.3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken sevgi, sorumluluk ve vatanseverlik değerleri ile Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, harita okuryazarlığı, çevre okuryazarlığı, mekân algılama, karar verme, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

- SB.5.3.1. Çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanarak yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini gösterir.
- Faaliyet gerçekleştirilirken çeşitli materyallerden faydalanılır. Bunun için CBS, çamur, karton röl-yef, atık malzeme, köpüklerden yararlanmaları sağlanır. Matematik Dersi Temel Geometrik Kavram ve Çizimler konusu ile ilişkilendirilir.*
- SB.5.3.2. Doğal coğrafi özellikler ile insan faaliyetleri arasında neden-sonuç ilişkisi kurar.
- Nüfusun dağılışına etki eden faktörler üzerinde durularak insanın doğal unsurları kendi amaçları doğrultusunda değiştirme ve yararlanma faaliyetleri kanıt temelli incelenir. Fen Bilimleri Dersi Saf Madde ve Karışımların Özkütlesi konusu ile ilişkilendirilir.*
- SB.5.3.3. Anadolu'da kurulan uygarlıkların şehir planlarını inceleyerek günümüzdeki şehir planları ile karşılaştırır.
- SB.5.3.4. Doğayla barışık akıllı yerleşmeleri değerlendirmeye yönelik ölçütler belirler.
- Öğrenciler ölçütlerin geliştirilme sürecinde alanla ilgili uzmanlardan görüş almaya teşvik edilir.*

SB.5.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal ve beşerî özelliklerden yararlanarak doğayla barışık, akıllı yerleşmeler tasarlar.

Doğayla barışık akıllı yerleşmelerin ne olduğu açıklanır. Görsel Sanatlar Dersi Sanat Eleştirisi ve Estetik konusu ile ilişkilendirilir.

SB.5.3.6. Yaşadığı yer ve çevresindeki yerleşmeleri doğayla barışık akıllı yerleşmelerde bulunması gereken ölçütler doğrultusunda değerlendirir.

SB.5.3.7. Çevresindeki afetlerin ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik öneriler geliştirir.

Fen Bilimleri Dersi Asitler ve Bazlar konusu ile ilişkilendirilir.

SB.5.4. Bilim, Teknoloji ve Toplum

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; dürüstlük, öz denetim, saygı ve sorumluluk değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, kanıt kullanma, eleştirel düşünme, dijital okuryazarlık, iletişim, yenilikçi düşünme, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.5.4.1. Sanal ortamın kullanımında yaşanan güvenlik sorunlarını çözmeye yönelik proje tasarısı geliştirir.

Güvenlik sorunlarının çözümüne yönelik kamuoyu oluşturmanın önemi vurgulanarak bilişim suçları, siber saldırı konularında farkındalık oluşturulmaya çalışılır.

SB.5.4.2. Medyada sunulan bilgileri değerlendirmeye yönelik tutum geliştirir.

Türkçe Dersi Anlama kazanımları, Matematik Dersi Veri Toplama ve Değerlendirme konusu ile ilişkilendirilir.

SB.5.4.3. Türk bilim insanları ve sanatçılarının bilimsel, teknolojik ve sanatsal gelişmelere katkılarını değerlendirir.

SB.5.4.4. Sosyal bilimler alanındaki bilim insanlarının düşünme ve çalışma biçimlerini keşfeder.

Sosyal bilim alanındaki bilim insanlarının düşünme ve çalışma biçimleri değerlendirilir. Öğrencinin, bir disipline katkı yapma yollarını keşfetmesi sağlanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları, Matematik Dersi Veri Toplama ve Değerlendirme konusu ile ilişkilendirilir.

SB.5.4.5. Bilimsel çalışmalardaki etik ilkeler ile kendi değerlerini karşılaştırır.

Tutum ve davranışların bilimsel çalışmalardaki etik ilkelere uygun olmasının önemi vurgulanır.

SB.5.4.6. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.

SB.5.4.7. Özgür ve bilimsel düşünmenin temel özelliklerini açıklar.

Özgür ve bilimsel düşüncenin hangi ortamlarda gelişebileceğine değinilir.

SB.5.4.8. Düşüncelerini özgürce ifade etmenin önemini açıklar.

Türkçe Dersi Konuşma kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.5.4.9. Karşısındakinin düşüncelerini özgürce ifade etmesine fırsat verir.

SB.5.5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; adalet, öz denetim, sorumluluk ve vatanseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, finansal okuryazarlık, girişimcilik, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.5.5.1. Yaşadığı yerdeki ekonomik faaliyetler ile meslekler arasında ilişki kurar.

SB.5.5.2. Yaşadığı çevrede varolan ekonomik faaliyetlere bağlı olarak yakın ve uzak dönemde gelişebilecek mesleklere ilişkin fikir üretir.

Ekonomik faaliyetlerde görülen dönüşümün meslekler üzerindeki etkisine değinilir.

SB.5.5.3. Kaybolmuş mesleklerin ürünlerinin, bugünkü ve gelecekteki kullanım alanlarına ilişkin fikirler üretir.

Geçmişte semercilik, hasırcılık, sepetçilik, kalaycılık, bakırcılık mesleklerinin icra edilmesiyle üretilen ürünlerin bugün ya da gelecekte kullanılabilme biçimleri üzerinde durulur.

SB.5.5.4. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerini ekonomik faaliyetler açısından karşılaştırır.

SB.5.5.5. Bireysel özelliklerini analiz ederek üretime yapabileceği katkıyı değerlendirir.

SB.5.5.6. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.

Matematik Dersi Veri Analizi ve Fen Bilimleri Dersi Fotosentez konusu ile ilişkilendirilir.

SB.5.6. Etkin Vatandaşlık

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; adalet, dürüstlük, öz denetim, sevgi, sorumluluk, yardımlaşma ve vatanseverlik değerleriyle, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, öz denetim, sosyal katılım, iletişim, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrencilerin edinmesi sağlanmalıdır.

SB.5.6.1. Etkin vatandaşlık niteliklerini dikkate alarak kendi davranışlarını değerlendirir.

Türkçe Dersi Yazma kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.5.6.2. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçların karşılanması açısından kurumları değerlendirir.

Resmî ve sivil nitelikli kurum ve kuruluşların faaliyetlerine değinilir.

SB.5.6.3. Yaşadığı yerin yönetim birimlerine yapabileceği katkılara ilişkin fikir üretir.

Yaşadığı yerde bulunan yönetim birimleri olarak okul idaresi, muhtarlık, belediye ve kaymakamlık ele alınır. Üretilen fikirlerin uygulamaya geçmesi için girişimde bulunması sağlanır.

SB.5.6.4. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerindeki sorunları çözmek için strateji geliştirir.

Okul ve yerel yönetimlere dikkat çekilir.

SB.5.6.5. Temel hakların kullanımıyla ülkelerin gelişmişlik durumları arasındaki ilişkiye yönelik genellemeler üretir.

Temel hakları kullanmanın bireysel ve toplumsal yararlarına değinilir. Bu kazanım ele alınırken uluslararası ilişkiler dikkate alınmalıdır. Türkçe Dersi Yazma kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.5.6.6. Ülkeler için bağımsızlık sembolü olabilecek unsurlar üzerine tarihsel araştırma yapar.

Ülkelerin bağımsızlık sembolü olarak kullandığı unsurlara dikkat çekilir.

SB.5.6.7. Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden bayrağımıza ve İstiklâl Marşı'na değer verir.

Türk bayrağının anlamı ve tarihçesine değinilir. İstiklâl Marşımızın anlamının tarihî süreç ekseninde analiz edilmesi sağlanır.

SB.5.6.8. Bağımsızlığımızı borçlu olduğumuz kahramanların mücadelelerini değerlendirerek bağımsızlığın önemini savunur.

Kazanım biyografi incelemesi bağlamında ele alınır. Millî Mücadele ve 15 Temmuz kahramanlarının mücadelelerinin değerlendirilmesi sağlanır.

SB.5.7. Küresel Bağlantılar

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; sevgi, sorumluluk ve vatanseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, yenilikçi düşünme, karar verme, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.5.7.1. Devleti oluşturan unsurları analiz eder.

SB.5.7.2. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü geliştirmeye yönelik fikir üretir.

Ekonomik bağımsızlığın önemi de vurgulanır.

SB.5.7.3. Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.

SB.5.7.4. Türkiye'nin dünya politikasında etkili olmasını sağlayabilecek unsurları değerlendirir.

Türkiye'nin tarihî, coğrafi, siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik potansiyeli üzerinde durulur. İleri teknolojilerin geliştirilmesinde ve ileri teknolojik malzemelerin üretiminde kullanılacak kaynaklara da odaklanılması sağlanır.

SB.5.7.5. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini değerlendirir.

SB.5.7.6. Türkiye'nin iletişim ve ulaşım teknolojisindeki konumunu küresel bağlamda geliştirmeye yönelik fikir üretir.

SB.5.7.7. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.

SB.5.7.8. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerinin küresel barışa ve kardeşliğe yapabileceği katkıları analiz eder.

SB.5.7.9. Türkiye'deki ortak miras öğelerinin korunması ve tanıtılmasına yönelik eylem planı hazırlar.

Kazanımın yakından uzağa ilkesi gözetilerek gerçekleşmesi sağlanır. Türkçe Dersi Yazma kazanımları ile ilişkilendirilir.

6. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

SB.6.1. Birey ve Toplum

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; adalet, öz denetim, sevgi, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, iş birliği, iletişim, kalıp yargı ve ön yargıları fark etme, zaman ve kronolojiyi algılama, sosyal katılım ve yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrencilerin edinmesi sağlanmalıdır.

SB.6.1.1. Toplumsal çatışmaların yaşandığı ülkelerdeki sorunların nedenleri ve sonuçları hakkında genellemeler üretir.

Çeşitli ülkelerde yaşanan toplumsal çatışmalara örnekler verilmesi ve bu çatışmaların neden-sonuç ilişkisi temelinde açıklanması sağlanır. Bu kazanım ele alınırken uluslararası ilişkiler dikkate alınmalıdır.

SB.6.1.2. Farklı ülkelerdeki liderlerin, toplumsal birlikteliğin oluşumundaki rolünü değerlendirir.

Çeşitli ülke liderlerinin, kendi ülkelerindeki toplumsal birlikteliği sağlama yollarına örnekler verilir. Atatürk'ün, Millî Mücadele Dönemi'nde Türk milletinin toplumsal birlikteliğini sağlama çabaları üzerinde durulur.

SB.6.1.3. Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini analiz eder.

SB.6.1.4. Demokrasinin, toplumların kalkınmasındaki rolünü değerlendirir.

Ülkelerin kalkınmışlık düzeyi ile yönetim biçimleri arasında ilişki kurulması sağlanır. Bu kazanım ele alınırken uluslararası ilişkiler dikkate alınmalıdır.

SB.6.1.5. Arkadaşlarıyla birlikte sosyal yardımlaşma ve dayanışma projesi hazırlayarak uygular.

SB.6.1.6. Sosyal yardımlaşma alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerini değerlendirir.

Öğrencinin sosyal yardımlaşma alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerini araştırarak topluma katkıları üzerinde durulur. Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.6.1.7. Toplumsal sorunlara çözüm için çıkarılan bir yasayı hak, sorumluluk ve özgürlükler bağlamında değerlendirir.

SB.6.1.8. Güncel bir olay hakkında medyada sunulan bilgileri inceleyerek kendi görüşünü oluşturur.

Seçilen olayın farklı kaynaklarda ele alınma biçimleri incelenerek öğrencilerin görüş oluşturmaları sağlanır. Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.6.2. Kültür ve Miras

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; sevgi, saygı, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, eleştirel düşünme, empati, yaratıcı düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama becerilerini de öğrencilerin edinmesi sağlanmalıdır.

SB.6.2.1. Orta Asya'da kurulan İlk Türk Devletleri'nin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

- SB.6.2.2. Orta Asya'da kurulan İlk Türk Devletleri'nde kadının rolüne ilişkin kanıt sunar.
Hun, Kök Türk ve Uygurlar Dönemi'nde kadının siyasi, askerî, toplumsal ve kültürel alandaki etkisine vurgu yapılır.
- SB.6.2.3. Orta Asya'da kurulan İlk Türk Devletleri ile aynı dönemde dünyanın diğer bölgelerinde kurulan devletlerin kurumlarını karşılaştırır.
Hun, Kök Türk ve Uygurların siyasi, askerî ve toplumsal kurumlarını birbirleriyle ve aynı dönemdeki diğer devletlerin kurumları ile karşılaştırılır.
- SB. 6.2.4. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.
- SB.6.2.5. Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri analiz eder.
Devlet yönetimi, hukuk, eğitim, sosyal kurumlar bağlamında ele alınır.
- SB.6.2.6. İlk Türk-İslam Devletlerinin diğer devletlerle olan ilişkilerinin sonuçlarını değerlendirir.
Karahanlılar, Gazneliler ve Büyük Selçukluların diğer devletlerle olan ilişkilerine değinilir.
- SB.6.2.7. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini etkileyen etmenleri çeşitli boyutları ile açıklar.
XI ve XIII. yüzyıllarda yaşanan gelişmeler ele alınır. Anadolu'nun yurt edinilmesi sürecini etkileyen tarihî, coğrafi, ekonomik, siyasi faktörlere değinilir.
- SB.6.2.8. Türklerin Anadolu'daki yerleşik kültürler ile olan etkileşimini analiz eder.
Türklerin Anadolu'ya yerleştikten sonra Anadolu'da yaşayan farklı din ve kültürden olan insanlarla ilişkilerine XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında değinilir. Bu çerçevede Türklerin adaletli yönetimi, farklı din ve kültürden insanlara tanıdıkları inanç özgürlüğü vurgulanır.
- SB.6.2.9. Türk bilim insanlarının İslam Uygarlığı'na katkılarını değerlendirir.
IX ve XIII. yüzyıllarda yaşamış Türk-İslam bilginlerine değinilir. Görsel Sanatlar Dersi Görsel İletişim ve Biçimlendirme konusu ile ilişkilendirilir.
- SB.6.2.10. Tarihî ticaret yollarının toplumların siyasi, kültürel ve ekonomik gelişimleri üzerindeki etkileri hakkında çıkarımlarda bulunur.
Tarihî ticaret yollarının ortaya çıkış nedenleri ve toplumlar arası etkileşim üzerindeki etkilerine değinilir.

SB.6.3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; öz denetim, sorumluluk ve vatanseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, harita okuryazarlığı, kanıt kullanma, konum analizi, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerini de öğrencilerin edinmesi sağlanmalıdır.

- SB.6.3.1. Çeşitli yerlerin coğrafi konumlarının sonuçlarını disiplinler arası bakış açısıyla karşılaştırır.
Coğrafi konum kavramı detaylı açıklanır. Bir yerin mutlak ve göreceli konumunun sağladığı avantaj ve dezavantajlar üzerinde durulur. Öğrencilerin, konumun yaşama etkilerini psikoloji ve sosyoloji bilimlerinin bakış açısıyla da ele almaları sağlanır. Matematik Dersi Geometri ve Ölçme, Oran ve Orantı konuları ile ilişkilendirilir.

SB.6.3.2. Çeşitli haritalar kullanarak Türkiye'nin coğrafi konumunun sonuçlarına ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Harita kavramı ve harita çeşitlerine değinilir. Teknolojik uygulamaların kullanılması sağlanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.6.3.3. Türkiye'nin beşerî haritasını inceleyerek zaman içinde nüfus ve yerleşmeyi etkileyen unsurlar hakkında çıkarımlarda bulunur.

Farklı zamanlarda hazırlanmış beşeri haritaları karşılaştırması sağlanır. Nüfus ve yerleşmeyi etkileyen unsurlar hakkında çıkarımda bulunabilmesi için fiziki haritalardan da yararlanır.

SB.6.3.4. Dünyanın şekli ve eksen eğikliğinden yola çıkarak insanların yaşam koşullarındaki farklılığı analiz eder.

SB.6.3.5. Küresel iklim değişikliğinden kaynaklanan çevresindeki problemlerin çözümüne ilişkin geliştirdiği projeyi ilgili kişi veya kurumlara sunar.

İklim değişikliğinin nedenlerine değinilir. Projenin disiplinler arası bir yaklaşımla geliştirilmesi ve öncelikli olarak küresel iklim değişikliği ile ilgili çalışmalar yapan mercilere sunulması sağlanır. Küresel iklim değişikliğinin yaşama etkilerini ekonomi ve sosyoloji disiplinlerinin bakış açısıyla da ele almaları için çaba gösterilir. Fen Bilimleri Dersi İşığın Madde ile Karşılaşması konusu ile ilişkilendirilir.

SB.6.4. Bilim, Teknoloji ve Toplum

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; dürüstlük, öz denetim ve sorumluluk değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, eleştirel düşünme, girişimcilik, karar verme, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.6.4.1. Sosyal bilimler alanındaki çalışmaların toplumsal hayat üzerindeki etkilerini neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde değerlendirir.

SB.6.4.2. Sosyal olaylarının çok boyutluluğundan hareketle sosyal bilimlerle ilgili bilgilerin genellenebilirliğini sorgular.

Sosyal bilimlerin ilgilendiği konulara ilişkin tek doğrunun olmadığı aksine farklı görüşlerin olabileceği olayların çok boyutluluğu ve sosyal bilimlerin bulgularının genel geçer olmadığı bu nedenle toplumdan topluma değişebileceği, vurgulanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.6.4.3. Sosyal bilimlerin araştırma yöntemlerini kullanarak bir soruna çözüm üretir.

Kazanım kapsamında sosyal bilimlerin araştırma yöntemleri ele alınır.

SB.6.4.4. Gelecekteki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin, yaşam üzerindeki etkileri hakkında öngörü üretir.

Gelecekteki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ne olabileceği üzerinde durularak bu gelişmelerin insan yaşamı üzerindeki muhtemel etkileri hakkında öngöründe bulunması sağlanır. Fen Bilimleri Dersi Atomun Yapısı konusu ile ilişkilendirilir.

SB.6.4.5. Gelecekteki ihtiyaçlara ilişkin öngörülerin gerçekleşebilmesi için gerekli olan ön ve ardıl koşulları belirler.

İnsanların gelecekteki ihtiyaçları üzerinde durularak bunların karşılanması için ne tür gelişme ve icatların olması gerektiği sorgulanır. Fen Bilimleri Dersi Sesin Sürati konusu ile ilişkilendirilir.

SB.6.4.6. Özgür ve bilimsel düşünmenin değerlendirilmesine yönelik ölçütler geliştirir.

SB.6.5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; adalet, sorumluluk ve vatanseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, girişimcilik, yenilikçi düşünme, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetleri ilişkilendirerek kaynakların verimli kullanımına yönelik fikir üretir.

Gelişen teknoloji ve bilgiye dayalı olarak ülkemizin kaynaklarına yönelik gerçekleştirilen ekonomik faaliyetleri organize etmesi sağlanır.

SB.6.5.2. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.

SB.6.5.3. Vatandaşlık sorumluluğu olarak ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.

SB.6.5.4. Toplanan vergilerin kullanımını analiz eder.

Vergilerin toplanma yollarına değinilir. Toplanan vergilerin kullanımının analiz edilmesi sağlanır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları, Matematik Dersi Veri Toplama ve Değerlendirme, Veri Analizi konuları ile ilişkilendirilir.

SB.6.5.5. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıır.

Fütüvvet, medrese, lonca ve ahilik kurumları ele alınarak günümüzdeki benzer kurumlarla karşılaştırılması sağlanır.

SB.6.5.6. Kişilik özelliklerine, ilgi ve yeteneklerine uygun meslekleri belirler.

Kariyer planlamasının önemine değinilir.

SB.6.5.7. Teknolojik değişimin mesleki eğitime olan etkilerini değerlendirir.

SB.6.5.8. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.

SB.6.6. Etkin Vatandaşlık

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; adalet, sevgi, saygı, sorumluluk ve yardımseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, karar verme, sosyal katılım, politik okuryazarlık, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.6.6.1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.

Demokrasinin temel nitelikleri açıklanır. Demokrasinin bir yaşam biçimi olduğu vurgulanarak insan hakları, özgürlük, eşitlik ve demokrasi arasındaki ilişkiye değinilir.

SB.6.6.2. Yönetim biçimlerini halkın yönetime katılması, hukukun üstünlüğü, ülkenin bütünlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğü açılarından değerlendirir.

SB.6.6.3. Demokrasinin temel ilkelerinin uygulanmadığı yönetim biçimlerinde toplumsal açıdan ne tür sorunlar yaşanabileceğine ilişkin öngörülerde bulunur.

Sosyoekonomik gelişmişlik ile hak ve özgürlükler arasındaki ilişkiye değinilir.

SB.6.6.4. Toplumsal hayatı demokrasi açısından değerlendirmek için ölçütler oluşturur.

15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü ele alınır.

SB.6.6.5. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar.

Yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki kuvvetler ayrılığı ilkesine değinilir.

SB.6.6.6. Yaşadığı yerdeki yönetsel problemleri araştırarak belirler.

Bilimsel araştıma sürecinin temel ilke ve aşamalarına değinilir. Okul idaresi, yerel yönetimler, ilçe ve il yönetimleri bağlamında ele alınır. Veri toplama, analiz etme ve yorumlama için uygun becerileri, araçları ve teknikleri kullanması sağlanır.

SB.6.6.7. Yakın çevresinde belirlediği bir sorunun çözümüne ilişkin proje önerisi geliştirerek ilgili kişi veya kurumlara sunar.

Türkçe Dersi Yazma kazanımları ve Matematik Dersi Olasılık konusu ile ilişkilendirilir.

SB.6.6.8. Atatürk döneminde kadınlara verilen hakları toplumsal eşitlik açısından değerlendirir.

SB.6.6.9. Bilimsel araştırma sürecine dayalı olarak okulu için eğitsel-sosyal etkinlik önerileri geliştirir.

Veri toplama, analiz etme ve yorumlama için uygun becerileri, araçları ve teknikleri kullanması sağlanır.

SB.6.7. Küresel Bağlantılar

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; sevgi, saygı ve vatanseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, eleştirel düşünme, sosyal katılım, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.6.7.1. Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan ilişkilerini geliştirmeye yönelik fikir üretir.

Fikirlerin farklı boyutlardaki ilişkilerin geliştirilmesine yönelik olması sağlanır. TİKA'nın faaliyetlerine değinilir.

SB.6.7.2. Küresel bağlantıları geliştirmeye yönelik bir proje tasarlar.

Çeşitli ülkelerin vatandaşları arasındaki etkileşim ve devletler arasında işbirliğini artırmak için fikir üretmeleri sağlanır. Farklı ülkelerdeki emsalleriyle işbirliğine geçmeleri için çaba sarfetmeleri desteklenir. Tasarlanan projenin ilgili kurum veya kişilere sunulması sağlanır.

SB.6.7.3. Popüler kültürün kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.

SB.6.7.4. Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki olumsuz etkilerini önlemeye yönelik fikirler üretir.

7. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

SB.7.1. Birey ve Toplum

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; öz denetim, sevgi ve sorumluluk değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, öz denetim, iletişim, medya okuryazarlığı, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.7.1.1. Olumlu ve olumsuz iletişim örneklerinden hareketle olumlu iletişime ilişkin ölçütler oluşturur.

SB.7.1.2. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.

SB.7.1.3. Toplumu etkileyen önemli kişilerin iletişim becerilerini, olumlu iletişime ilişkin belirlediği ölçütlere göre değerlendirir.

SB.7.1.4. İnsanlar arasındaki iletişim kaynaklı problemlere yönelik çözümler üretir.

SB.7.1.5. Medyada sunulan bilgilerin doğruluğunu test etmeye yönelik ölçütler oluşturur.

Medya okur-yazarlığının önemine vurgu yapılır. Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.7.1.6. Medyada sunulan bilgilerin doğruluğunu, belirlenen ölçütleri kullanarak değerlendirir.

Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.7.1.7. Medyanın topluma ve çevreye yönelik sorumluluğunu analiz eder.

Medyanın kamuoyu oluşturmadaki önemi üzerinde durulur. Medyanın, insanların topluma ve doğal çevreye yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirmedeki rolüne değinilir.

SB.7.2. Kültür ve Miras

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; adalet, saygı, sorumluluk ve vatansızlık değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma, yaratıcı düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.7.2.1. Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna yönelik görüşleri karşılaştırarak kendi yargısını oluşturur.

Bazı bilim insanları tarafından (P. Wittek, F. Köprülü ve H. İnalcık) geliştirilen görüşler irdelenir. Efsaneler ve mitlerle bilimsel görüşler ele alınır. Ayrıca bilimsel bilginin elde edilen yeni kanıtlar ışığında değişebilir olduğu vurgulanır.

SB.7.2.2. Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini etkileyen tarihi, coğrafi, siyasi, sosyal, ekonomik, dinî etmenler ele alınır.

SB.7.2.3. Osmanlı Beyliği'nin devletleşme sürecinin Avrupa'nın siyasi tarihine etkisini analiz eder.

Osmanlı Devleti'nin Bizans Devleti ile olan ilişkileri ekseninde Avrupa'da ortaya çıkan Haçlı İttifakı ve Feodal yönetimlerin yıkılması bağlamında ele alınır.

SB.7.2.4. Osmanlı Devleti'nin fetih ve iskân siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.

SB.7.2.5. Osmanlı millet sisteminin yapısını analiz eder.

SB.7.2.6. Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri analiz eder.

Avrupa kaynaklı (Coğrafi keşifler, Rönesans, Reform, Aydınlanma düşüncesi, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılabı ve sömürgecilik) gelişmelerin Osmanlı Devleti'ne olan etkileri ekseninde ele alınır.

SB.7.2.7. Osmanlı Devleti'nde gerçekleştirilen ıslahat hareketlerinin topluma etkileri açısından değerlendirir.

Görsel Sanatlar Dersi Görsel İletişim ve Biçimlendirme konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.2.8. Osmanlı Devleti'ndeki ıslahat hareketleri ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda yapılan inkılâplar arasında ilişki kurar.

SB.7.2.9. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışını analiz eder.

Yerli ve yabancı seyyahların seyahatnameleri incelenir. Görsel Sanatlar Dersi Sanat Eleştirisi ve Estetik konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; sevgi, saygı, sorumluluk ve vatanseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, problem çözme, mekân algılama, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.7.3.1. Farklı canlıların yaşam alanlarını karşılaştırarak insanların yerleşimlerine ilişkin sonuçlar çıkarır.

İnsanlar tarafından gerçekleştirilen bazı buluş ve uygulamaların doğanın model alınması yoluyla gerçekleştirildiğine de değinilir. Fen Bilimleri Dersi Canlılar Alemi konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.3.2. Geçmişten günümüze yerleşmeyi etkileyen faktörlerle gelecekte yerleşmeyi etkileyecek unsurlar hakkında öngörü üretir.

Sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve politik değişimin yerleşmeleri etkileme biçimlerine ilişkin öngörü üretmeleri sağlanır. Matematik Dersi Olasılık konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.3.3. Türkiye'de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar.

Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlamaları sağlanır. Özelliklerin yorumlanması aşamasında TÜİK verilerinin de kullanılması sağlanır. Matematik Dersi Veri Analizi konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.3.4. Türkiye’de nüfusun dağılışının gelecekte ortaya çıkarabileceği sorunlara çözüm üretir.

Mevcut duruma dayalı öngörüde bulunarak çözüm üretmesi sağlanarak beşerî sermaye ve nitelikli insan gücünün önemine vurgu yapılır. Matematik Dersi Olasılık konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.3.5. Göçün nedenlerini ve sonuçlarını analiz eder.

Yakın çevredeki göç olayları, beyin göçü, bilim göçü, göçün kültürel sonuçları, geçmişten günümüze göçleri karşılaştırma konuları ele alınır. Türkçe Dersi Anlama kazanımları ile ilişkilendirilir.

SB.7.3.6. Göçten kaynaklanan sorunların çözümüne ilişkin proje geliştirerek ilgili kişi veya kurumlara sunar.

T.C. Göç İdaresi Başkanlığı’nın çalışmaları üzerinde durulur, projelerin kuruma ulaşması sağlanır.

SB.7.3.7. Türkiye’nin beyin göçü alan ülkelerden olabilmesi için yapılması gerekenler konusunda fikir üretir.

SB.7.3.8. Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü, bireysel ve sosyokültürel değişimlere etkileri açısından analiz eder.

SB.7.3.9. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması hâlinde ortaya çıkacak olumsuz durumların çözümüne ilişkin fikir üretir.

Yerleşme ve seyahat özgürlüğünün yasal olarak hangi durumlarda kısıtlanabileceğine değinilir.

SB.7.4. Bilim, Teknoloji ve Toplum

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; dürüstlük, sorumluluk ve vatanseverlik değerleri ile Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, öz denetim, yenilikçi düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama, yaratıcı düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.7.4.1. Bilginin hızlı değişim ve sürekliliğini inceleyerek gelecekte bilgiye erişim yolları konusunda öngörülerde bulunur.

Tarih boyunca bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasındaki değişimin ve sürekliliğin incelenmesi sağlanır.

SB.7.4.2. Bilim insanı olmanın ölçütlerini, değerlerini ve niteliklerini değerlendirir.

Fen ve sosyal bilimler alanında çalışma yapan bilim insanlarının hayatlarını ve başarı hikâyelerini incelemeleri sağlanır.

SB.7.4.3. Türk-İslam Medeniyeti’nde yetişen bilim insanlarının tanıtılmasına yönelik fikir üretir.

XIV ve XXI. yüzyıllarda yetişen bilim insanları ele alınır. Fen Bilimleri Dersi Uzay Araştırmaları konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.4.4. XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder.

Matbaa ve baskı tekniklerinin yaygınlaşması, dünyanın yuvarlak olduğunun bilimsel olarak kanıtlanması, kütle çekim kanununun keşfi, buhar makinesinin icadı, eğitimin kitleleşmesine yönelik gelişmeler ve bunların etkileri ele alınır.

SB.7.4.5. Günümüzdeki teknolojik ürünlerin gelecekteki hallerine ilişkin fikirleri sunar.

Fen Bilimleri Dersi Biyoteknoloji konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.4.6. Bilim tarihinde bilim insanlarının düşünce özgürlüğü ile ilgili verdikleri mücadeleleri yorumlar.

SB.7.4.7. Özgür düşüncenin bilimsel ve toplumsal gelişmeye etkilerini değerlendirir.

Matematik Dersi Olasılık konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.4.8. Bilimde özgür düşünmenin gelişmesinde karşılaşılan zorluklarla baş etme biçimlerini değerlendirir.

SB.7.5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; dostluk, dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri ile Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB. 7.5.1. Geçmişten günümüze toprağın, üretim ve yönetimde oynadığı rolü analiz eder.

Seçuklu ve Osmanlı toprak yönetim sistemlerine de değinilir. Üretim ve yönetimde toprağın oynadığı rolü sözel, görsel veya sembolik olarak farklı şekillerde sunması sağlanır.

SB.7.5.2. Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.

Fen Bilimleri Dersi Işığın Sürati ve Enerjisi konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.5.3. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.

SB.7.5.4. Geleceğin üretim teknolojilerine yönelik fikirleri sunar.

Fen Bilimleri Dersi Sürdürülebilir Kalkınma konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.5.5. Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.

SB.7.5.6. Sosyal yaşamın düzenlenmesine ilişkin geçmişte ve günümüzdeki kurum ve kuruluşları karşılaştırır.

Sosyal devlet anlayışına, Türk vakıf geleneğine, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti ve günümüzdeki sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine değinilir

SB.7.5.7. Sivil toplum kuruluşlarının rolünü katılımcı demokrasi açısından değerlendirir.

Fen Bilimleri Dersi Küresel Çevre Sorunları konusu ile ilişkilendirilir.

SB.7.6. Etkin Vatandaşlık

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken adalet, sevgi, saygı, sorumluluk, vatanseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, problem çözme, sosyal katılım, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

- SB.7.6.1. Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.
- SB.7.6.2. Türkiye’de demokrasinin tarihî gelişim sürecini analiz eder.
Tanzimat, Meşrutiyet ve Cumhuriyet Dönemleri’ndeki gelişmeler ele alınır.
- SB.7.6.3. Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.
- SB.7.6.4. Toplumsal hayattaki uygulamalar ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temel niteliklerini ilişkilendirir.
Toplumsal hayattaki uygulamaların, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temel nitelikleri ile uyumunu incelemeleri sağlanır.
- SB.7.6.5. Demokrasinin işleyişini ulusal düzeyde değerlendirir.
Aile, mahalle, kurumlar ve siyasi partiler bağlamında ele alınır.
- SB.7.6.6. İnsan davranışlarının, demokrasi sürecinin işleyişindeki rolünü değerlendirir.
İletişim becerilerinin önemine de değinilir. Türkçe Dersi Dinleme/İzleme kazanımları ile ilişkilendirilir.
- SB.7.6.7. Aile, okul ve ülkede demokrasinin uygulanma sürecinde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin proje geliştirir.
Demokratik toplumlarda karşılaşılan antidemokratik uygulamalara da değinilir.
- SB.7.6.8. “İnsanları özgür olan ülke bağımsız olur.” genellemesini sorgular.
Ülke bağımsızlığının farklı kategorilerde analiz edilmesi sağlanır. İnsanî gelişim endeksi (göstergesi) kavramı örneklerle açıklanır.
- SB.7.6.9. Sosyal ilişkilerde yaşanan çatışmalara yönelik çözüm üretir.

SB.7.7. Küresel Bağlantılar

Bu öğrenme alanı kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken; adalet, sevgi, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleriyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme, yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

- SB.7.7.1. Bölge belirlemede kullanılan ölçütleri analiz eder.
Siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik işlemlere dikkat çekilir. Yeryüzü şekilleri, iklim, yeraltı kaynakları, ekonomik faaliyetler, kültürel özelliklere yönelik ölçütlere değinilir.
- SB.7.7.2. Dünyadaki farklı bölge örneklerini bölge belirlemede kullanılan ölçütlere göre değerlendirir.
- SB.7.7.3. Küresel sorunların ayırt edici özelliklerini ortaya koyar.
Fen Bilimleri Dersi Küresel Çevre Sorunları konusu ile ilişkilendirilir.
- SB.7.7.4. Türkiye’nin uluslararası kuruluşlara dâhil olma gerekçelerini kanıt kullanarak açıklar.

SB.7.7.5. Uluslararası kuruluşların küresel sorunları çözümedeki ve dünya barışını sağlamadaki etkilerini değerlendirir.

Birleşmiş Milletler, NATO ve diğer bölgesel oluşumların faaliyetleri ele alınır.

SB.7.7.6. Türkiye'nin küresel sorunları çözüme ve dünya barışını sağlamadaki etkilerini değerlendirir.

Atatürk Döneminde bölgesel barışı tesis etmek amacıyla ve Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar şemsiyesi altında gerçekleştirdiği çalışmalara değinilir.

SB.7.7.7. Dünya barışına katkı sağlayan kişilerin çabalarını değerlendirir.

Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış." söylemi üzerinde de durulur

SB.7.7.8. Uluslararası barışın insanlığa olan katkısına değer verir.

